

Zie ginds komt het Zwarte Pieten debat uit Spanje weer aan

Een reconstructie van de bestuurlijke organisatie van het Zwarte Pieten
debat tegen de achtergrond van het postkolonialisme

Author: Bryan van Haren
University of Twente
P.O. Box 217, 7500AE Enschede
The Netherlands

Graduation Committee members:
Eerste supervisor: Dr. M.R.R (Ringo) Ossewaarde
Tweede supervisor: Dr. V. Junjan

Permission to make digital or hard copies of all or part of this work for personal or classroom use is granted without fee provided that copies are not made or distributed for profit or commercial advantage and that copies bear this notice and the full citation on the first page. To copy otherwise, or republish, to post on servers or to redistribute to lists, requires prior specific permission and/or a fee.

Copyright, 2019.
Enschede, Nederland

Inhoudsopgave.

1. Inleiding	3
2. Theoretisch kader	9
2.1 Wat is discours en welke vormen kunnen we onderscheiden?	10
2.2 Beleidsdiscours, beleidsbenaderingen en governance	12
2.3 Hoe is het postkoloniale discours georganiseerd?	16
2.4 Samenvatting	18
3. Methodologie	20
3.1 Onderzoeksdesign	21
3.2 Methode van dataverzameling	21
3.3 Methode van data-analyse	23
3.4 Voor –en nadelen gekozen onderzoek	25
3.5 Stappenplan	26
4. Data analyse	27
4.1 Bestuurlijke inbedding van het debat	27
4.2 Arena's	36
4.3 Kernobservaties en interpretaties	45
5. Conclusie	46
6. Referentie lijst	51

1. Inleiding

In 2013 lijkt de discussie over Zwarte Piet in Nederland een nieuw elan te hebben gekregen door inmenging van kunstenaar en activist Quincy Gario. Met zijn campagne 'Zwarte Piet is racisme' publiceerde hij een voorbeeldbezwaarschrift op zijn website waarin hij mensen opriep om actie te ondernemen tegen de geplande Sinterklaasintoct in Amsterdam (Volkskrant, 2016). Hij stelde met zijn campagne het koloniale verleden van Nederland in relatie tot het racistisch ogende karakter van de Sinterklaasviering aan de kaak. Hij verwierf met deze actie nationale media-aandacht en met deze oprakeling van het koloniale verleden van Nederland legde hij een bom onder de soevereiniteit van de Nederlandse staat en de groeiende druk over de schuld kwestie die Nederland heeft door haar aandeel in het verleden met betrekking tot de slavenhandel. Nederland had zodoende als een van de grote imperialistische naties enkele koloniën in haar bezit, waaronder Suriname en Ceylon. Vanaf het einde van zestiende eeuw waren Nederlandse koopvaarders betrokken geraakt bij de Trans-Atlantische slavenhandel (Historisch Nieuwsblad, 2016). Slaven waren in die tijd immers een lucratieve handelswaar die als arbeidskrachten fungeerden op de plantages die de Europeanen in hun koloniën hadden aangelegd. Quincy Gario trachtte dit minder glorieuze verleden van Nederland te koppelen aan de traditie van de Sinterklaasviering met het bezwaar dat deze viering, en met name de karakteristieken van Zwarte Piet, een racistische inslag bevat.

De Verenigde Naties boog zich ook over het vraagstuk of de Sinterklaasviering een racistisch karakter heeft. Vier VN-rapporteurs over culturele minderheden en racisme hebben de Nederlandse overheid in januari van 2013 om opheldering gevraagd over de Sinterklaasviering, nadat ze klachten hadden ontvangen over het stereotype karakter van Zwarte Piet (Volkskrant, 2016). Het Nederlandse kabinet pareerde de aantijgingen door te stellen dat de Sinterklaasviering wordt gezien als een kinderfeest waar cadeautjes worden uitgedeeld. Het kabinet was zich echter wel bewust van het feit dat er uiteenlopende meningen over de rol van Zwarte Piet bestaan. Minister-president Rutte onderstreepte deze reactie van het kabinet met het standpunt dat Zwarte Piet nu eenmaal zwart is en dat de verdere discussie omtrent Zwarte Piet een zaak van de samenleving is en niet van de regering (Telegraaf, 2013).

De vier VN-rapporteurs zijn werkzaam als onderdeel van het VN-comité, genaamd Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD). Dit comité bestaat uit mensenrechtenexperts en beoordeelt om de vier jaar of landen zich houden aan de VN-verdragen die zij hebben ondertekend. Het CERD kijkt naar de rol van lokale overheden bij de aanpak van discriminatie, waar volgens hen ook de discussie omtrent Zwarte Piet onder valt. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om kenmerken die mensen kunnen doen denken aan het slavernijverleden. Kort na de Sinterklaasintoct van 2014 riep het comité in een verklaring de Nederlandse overheid op om het initiatief te nemen tot het faciliteren van een nationaal debat waarin voor- en tegenstanders van Zwarte Piet hun mening moeten geven. Afschaffen van het feest vond de werkgroep ook toen niet nodig. 'Uiteindelijk is het aan het Nederlandse volk om over de affaire te discussiëren en te beslissen' (NU, 2016). Deze inmenging van de VN zorgde er mede voor dat er in Nederland een mobilisatie van voor- en tegenkrachten omtrent de Zwarte Pieten discussie ontstond. Daarmee ontwikkelde zich ook een machtsvraagstuk wie de uiteindelijke bevoegdheid had om de viering van Sinterklaas aan te passen, en in welke hoedanigheid deze bevoegdheid dan wel of niet aangewend moest worden. Met dit machtsvraagstuk manifesteerde zich in Nederland een triangulaire verhouding tussen de overheid, de rechterlijke macht, en protestgroepen. Het onderwerp van de aanpassing van Zwarte Piet circuleerde binnen deze constellatie, waarbij een actie van elk veelal een reactie van de anderen ontlokte met daaropvolgend weer een actie of reactie en zo verder. In deze oneindige wisselwerking kwamen zowel de overheid als de rechterlijke macht voor een aantal verschillende beleidsalternatieven te staan met betrekking tot de uitoefening of weerhouding van de bevoegdheid om aanpassingen te maken aan Zwarte Piet. Binnen het krachtveld van de Zwarte Pieten discussie ontstond zo een confrontatie van keuzes die publieke implicaties teweegbrachten. Deze confrontatie bood het opstappunt voor dit onderzoek, daar het interessant is om de verdeeldheid binnen de Nederlandse samenleving en het krachtveld waarin de discussie over Zwarte Piet zich voortbewoog te reconstrueren en te analyseren.

De onderzoeksvraag vanuit deze benadering luidt: *Hoe wordt in samenspel met de voor -en tegenkrachten het Zwarte Pieten debat tegen de achtergrond van het postkolonialisme georganiseerd?*

Deze onderzoeksvraag omvat ten eerste een organisatorisch en bestuurlijk vraagstuk, waarbij getracht wordt te belichten hoe de constellatie van het machtsspectrum zich verhoudt binnen het krachtveld waarin de discussie zich ontwikkelde. Ten tweede bevat de onderzoeksvraag een postkoloniaal vraagstuk, waarbij onderzocht wordt waarom het Zwarte Pieten debat gezien kan worden als een postkoloniaal debat waar postkoloniale discours wordt gehanteerd en wat voor effect dit heeft op de machtsverhouding tussen bevolkingsgroepen in de Nederlandse maatschappij.

De onderzoeksvraag kan worden opgedeeld in drie componenten: de betrokken actoren in de discussie, de arena waarin de discussie wordt gevoerd, en de historische grondslag waaraan de discussie wordt gerefereerd. Voor het onderzoek is het van belang om erachter te komen welke actoren een belangrijke rol spelen in het Zwarte Pieten debat, welke argumentatie zij aanvoeren om hun standpunt te namen en framen, en welke positie zij binnen het machtsspectrum innemen. De eerste subvraag luidt dan ook: *Welke positie nemen betrokken actoren binnen het debat in en welke argumenten trachten zij te gebruiken om het debat aan te jagen?* Vanuit deze subvraag zal moeten worden gekeken naar hoe de argumenten van actoren bewerkstellingen dat Zwarte Piet als een beleidsprobleem kan worden voorgesteld, welke beleidvormingsprocessen daarbij komen kijken en wat voor rol governance hierbij speelt. Deze ontwikkeling is grotendeels onderhevig aan de verschillende arena's waar het debat zich naartoe heeft voortbewogen en de beleidvormingsprocessen die van invloed zijn op het al dan niet te vormen beleid omtrent Zwarte Piet. Het is voor dit onderzoek daardoor dus van belang dat geconstrueerd wordt in welke arena's de discussie zich ontpopt tot een prominent maatschappelijk onderwerp, wat de politieke processen zijn uitgaande van de politieke structuur en cultuur en hoe beleidvormingsprocessen tot stand komen. De subvraag die hieruit voortkomt luidt: *Binnen welke arena's vindt de discussie over Zwarte Piet plaats, welke factoren zijn van invloed voor het beleidvormingsproces en vindt er enige vorm van governance plaats?* De laatste component van de onderzoeksvraag is de historische grondslag waarnaar de discussie wordt gerefereerd. De tegenstanders van Zwarte Piet refereren naar het slavernij verleden van Nederland en hun standpunt dat Zwarte Piet als knecht van Sinterklaas met zijn krullenbol, dikke rode lippen en gouden oorringen een karikatuur is van een persoon met een Afrikaans uiterlijk. Met het Zwarte Pieten debat gaat daarmee een bestudering van de herkomst van het fenomeen 'Zwarte Piet' gepaard, waarbij de Nederlandse samenleving de vraag krijgt voorgeschied of Zwarte

Piet in zijn huidige hoedanigheid nog acceptabel is in de huidige samenleving. Deze vraag is nauw verbonden met hetgeen dat postkoloniale studies onderzoekt: namelijk onderzoeken binnen welke constellaties Westelijke landen de representatie van andere culturen onderdrukken en hoe discours bijdraagt aan deze constructie. Het voorkomen van Zwarte Piet kan ook gezien worden als een dergelijke constructie om andere culturen te onderdrukken en het discours dat in het debat gebruikt wordt, kan daarbij worden geanalyseerd om te onderzoeken hoe de onderdrukking is ingebed. Het Zwarte Pieten debat kan zodoende vanuit deze optiek gezien worden als een postkoloniaal debat, waarbij het postkoloniale discours aan de ene kant wordt gebruikt als machtsvertoon om de representatie van ondergeschikte culturen te onderdrukken, en aan de andere kant wordt gebruikt als een kader om kritiek te leveren op deze onderdrukking. De subvraag die dit onderzoek met het oog op het gebruik van postkoloniaal discours tracht te beantwoorden is: *In hoeverre kan het Zwarte Pieten debat worden gedefinieerd als een postkoloniaal debat en welke implicaties brengt dit met zich mee?*

Het doel van dit onderzoek is om uitspraken te kunnen doen over hoe het Zwarte Pieten debat is georganiseerd tegen de achtergrond van het postkolonialisme. Dit houdt in dat het onderzoek van beschrijvende aard is en het discours binnen het Zwarte Pieten debat de hoeksteen voor de analyse vormt. Om deze reden is het onderzoek een discours analyse, waarbij er vanuit een postkoloniale invalshoek wordt gekeken naar de gebruikte discours en hoe deze discours door een organisatorische en bestuurlijke veld wordt ingebed. De bestuurskundige inzichten die met dit onderzoek gemoeid gaan manifesteren zich in de verschillende perspectieven die worden samengebracht door een algemene reconstructie te verschaffen van de verandering van het bestuurlijke en maatschappelijk veld. Hierbij wordt het proces van sociale en culturele verandering gevolgd aan de hand van het exploreren van de verschuivingen in de manier van denken en doen waarin beleidsmakers en allerlei actoren van alle hiërarchische niveaus door discours werden beïnvloed. Dit onderzoek biedt daarmee een kader om de complexiteit van bestuurlijke –en maatschappelijk discours bloot te leggen en inzichtelijk te maken in termen van processen en regels waarmee een dergelijk debat als dat van Zwarte Piet wordt geconstrueerd en gelegitimeerd. Het gebruikte discours en de inbedding ervan onderstreept ook het maatschappelijke belang van dit onderzoek; het analyseren van de hevige verdeeldheid die binnen de Nederlandse samenleving door het Zwarte Pieten discours is ontstaan. Aan de hand van het postkoloniale perspectief kan

verhelderd worden waarom er twee kampen zijn ontstaan die elkaar geen strobreed wijken en zelfs vijandig bejegenen. De analyse stelt dit onderzoek zodoende in staat om de argumentatielijnen en posities van betrokken actoren uit beide kampen uiteen te zetten, waardoor belicht kan worden hoe de door hen gebruikte discours als kader fungeert om aan de ene kant de scheve postkoloniale verhoudingen die in de maatschappij zijn ingebed aan de kaak te stellen en aan de andere kant deze postkolonialistische kritiek af te doen als een ordinaire aanval op de culturele integriteit van Nederland. Naast het zojuist aangeduide maatschappelijk belang van dit onderzoek, onderstreept het ook een wetenschappelijk belang. Aangezien het Zwarte Pieten debat hand in hand gaat met een groeiende polarisatie binnen de Nederlandse samenleving heeft het een meerwaarde om dit vanuit het postkoloniale perspectief te onderzoeken. Internationale actoren leggen namelijk de verantwoordelijkheid van het faciliteren van het debat en het bestrijden van racisme bij de Nederlandse overheid, die daar op haar beurt vervolgens niets mee doet. Er wordt dus geen kader voor governance opgericht aangaande het voorgestelde beleidsprobleem van Zwarte Piet en dat fragmenteert de Nederlandse samenleving op cultureel gebied steeds meer. Helemaal omdat in de Zwarte Pieten discussie veelal beide uiteinden van het spectrum een breed podium krijgen, waardoor het grijze middendeel met geen uitgesproken mening onderbelicht blijft en daarmee het beeld wordt gecreëerd dat de samenleving gepolariseerd is en omdat men daar elke dag mee wordt geconfronteerd, wordt dat op haar beurt uiteindelijk een zogenoemde self-fulfilling prophecy. Dit onderzoek legt dus bloot dat het Zwarte Pieten debat een signaal afgeeft naar de wetenschappelijke discussie betreffende manieren waarop men zich kan uiten in een gepolariseerde postmoderne samenleving. Uit dit signaal blijkt dat de huidige constellatie van het Zwarte Pieten debat wel een waarborg biedt voor de uiting van een ieders mening, maar dat mits een debat niet zodanig geconstrueerd en gefaciliteerd wordt waarna het tot daadkrachtig en te evalueren beleid leidt, de onderdrukking van in dit geval postkoloniale bevolkingsgroepen in stand wordt gehouden.

Vanuit een veelzijdige diversiteit aan beschikbare databronnen zal uiteindelijk een selectie worden gemaakt van discours dat inzicht verschaft in de organisatie van het debat. Binnen deze databronnen zal media discours een prominente rol innemen, waarbij te denken valt aan het analyseren van Youtube films en Facebook berichten. Daarnaast zal deze media discours analyse ondersteund worden door beleidsdocumenten, waarmee het

krachtveld waarin de Zwarte Pieten discussie zich bevindt adequaat vanuit het bestuurlijke vlak in kaart kan worden gebracht. Alvorens de analyse uitgevoerd kan worden, is het van belang om een algemeen beeld te schetsen van de theoretische achtergrond van het Zwarte Pieten debat. In hoofdstuk twee zal daarom een beschrijving worden gegeven van wat het concept discours precies inhoudt, welke vormen zij aan kan nemen, en hoe discours op bestuurlijk niveau functioneert. Ook het postkoloniale discours zal besproken worden aan de hand van wat postkolonialisme omvat en wat de postkoloniale studies trachten te onderzoeken als het gaat om discours. In hoofdstuk drie zal een uitweiding worden gegeven over de methodologische constructie die dit onderzoek in goede banen moet leiden. Hierin zal verantwoording worden afgelegd over de gekozen onderzoeksmethode en geëxpliciteerd worden welke stappen tot een beantwoording van de onderzoeksvraag zullen leiden. Tot slot zal in datzelfde hoofdstuk de methode van dataverzameling en data-analyse aan bod komen. In hoofdstuk vier zal de feitelijke analyse worden uitgevoerd, waarbij de data zal worden uiteengezet en besproken, waarna kernkwessies worden aangehaald door begeleiding van prominente citaten binnen het debat. Vervolgens zal een theoretische terugkoppeling plaatsvinden, waarna een antwoord gegeven zal worden op de subvragen. Tot slot zal in de conclusie een opsomming geven worden van de bevindingen om tot de uiteindelijke beantwoording van de onderzoeksvraag te komen. Aan de hand van deze beantwoording zullen praktische implicaties worden geformuleerd.

2. Theoretisch kader

Om de onderzoeksvraag uit te kunnen werken is het van belang om de concepten die het fundament van dit onderzoek vormen nader te belichten. Het eerste fundamentele concept is discours; in het Zwarte Pieten debat wordt discours namelijk gebruikt om meningen te uiten en standpunten over te brengen. Het tweede concept dat van toepassing is, is de inbedding van discours in beleidvormingsprocessen. Dit concept vormt het verbindingsstuk tussen het Zwarte Pieten debat en governance, aangezien het debat van invloed is op de beleidsvorming omtrent Zwarte Piet. Het derde concept is de 'organisatie van het postkoloniale discours'. Vanuit de theorie moet duidelijk worden wat postkolonialisme precies omvat en hoe postkoloniaal discours kan worden geanalyseerd.

In de constructie van het theoretische kader zal worden uitgeweid wat deze concepten inhouden. Ten eerste zal daarom worden besproken wat onder discours wordt verstaan en welke vormen zij kan aannemen. Vervolgens zal, gezien het bestuurlijke vraagstuk van dit onderzoek, discours worden gekoppeld aan governance. Hierbij zal worden gekeken naar hoe discours de machtsverdeling binnen het governance framework beïnvloedt en welke krachten worden voortgestuwd door de manier waarop actoren discours aangrijpen voor hun framework. Het framework van actoren is immers van belang in de opbouw naar een mogelijke beleidsvorming en daarmee zal dit onderzoek ook een inkijk geven in hoe beleid benaderd kan worden en welke beleidsvormingsprocessen daarbij tot stand kunnen komen. Daarna zal vanuit de theorie worden toegelicht hoe het postkoloniale discours is georganiseerd. Hierin wordt besproken wat postkoloniaal discours omvat en wat zij tracht te onderzoeken. Tot slot zullen uit deze theorieën kernconcepten die van belang zijn voor dit onderzoek worden afgeleid en bondig worden samengevat. In deze samenvatting zal tevens uitgeweid worden hoe deze kernconcepten kunnen worden aangewend in de zoektocht naar de beantwoording van de onderzoeksvraag.

2.1 Wat is discours en welke vormen kunnen we onderscheiden?

Voor dit onderzoek is het allereerst van belang om inzicht te krijgen in het concept discours. Vanuit de theorie zal worden gezocht naar een duidelijke definitie van het concept discours en hoe discours bijdraagt aan de productie van kennis. Volgens Foucault (1969) is discours een cultureel geconstrueerde representatie van de werkelijkheid, en niet een exacte kopie ervan. Discours vormt een groep van statements die een taal biedt waarmee er over een

onderwerp gesproken kan worden en definieert hoe het onderwerp wordt gerepresenteerd. Een discours refereert naar de regels voor het formuleren van statements die als wetenschappelijk waar worden gezien. Een discours is daarmee dus een vraag over wat ten grondslag ligt aan statements en hoe ze worden bestuurd, alsmede de manier waarop statements elkaar besturen.

Foucault (1971) gaat bij discours uit van een aantal aannames. Ten eerste veronderstelt Foucault dat discours kennis schept en daarmee dus bepaalt, door de productie van categorieën van kennis en assemblages van teksten, wat er mogelijk is om over te praten en wat niet. Zodoende (re)produceert het zowel macht als kennis tegelijkertijd. Ten tweede definieert discours de onderwerpsframing- positionering, waarmee bepaald wordt wie het mogelijk is om te zijn en wat er mogelijk is om te doen. Ten derde onderstreept Foucault dat discours over de productie van kennis door taal en de toepassing ervan gaat. Hierbij wordt het proces van de beschrijving van wat 'waar' of 'onwaar' is geïnterfereerd door de taal waarin we feiten beschrijven. Ten vierde kunnen discoursen volgens Foucault een effect of instrument van macht zijn, maar ze kunnen ook een punt van weerstand zijn. Hierbij produceren en dragen ze macht over, maar zo kunnen het ook ondermijnen en blootstellen. Ten vijfde circuleert macht door de samenleving, en is daarmee niet een simpel top-down fenomeen. Macht produceert kennis en is dus vervlochten in wat als 'waar' of 'onwaar' wordt beschouwd. Tot slot is het volgens Foucault mogelijk om stelsels van macht te onderzoeken door de gehistoriseerde deconstructie van systemen of stelsels van betekenis te construeren in en als discours, om zo te achterhalen hoe en waarom sommige categorieën van denken en lijnen van argumentatie over het algemeen aangenomen zijn als waarheden, terwijl andere manieren van denken/zijn/doen zijn verwaarloosd.

In elke samenleving is de productie van discours gecontroleerd, geselecteerd, georganiseerd, en geredistribueerd door een bepaald aantal procedures die als taak hebben om de machten en gevaren af te weren, beheersing te krijgen over de mogelijke gebeurtenissen van discours, en de formidabele inflexibiliteit van het materiële karakter van discours te vermijden (Foucault, 1969). Foucault (1971) vermoedt dat men een soort gradatie tussen verschillende typen discours binnen de meeste samenlevingen kan vinden. Hij benoemt hier discours die in de loop van de dag wordt geuit en die voorkomt in

eenvoudige ontmoetingen en die weer verdwijnen met dezelfde daad als waarin ze in het leven zijn geroepen. Daarnaast kunnen we vormen van discours typeren die aan de oorsprong liggen van een bepaald aantal nieuwe verbale handelingen. Deze verbale handelingen worden herhaald, getransformeerd, of bediscussieerd, waardoor discours wordt gesproken en voorbij haar formulering nog steeds gesproken wordt. In ons eigen culturele systeem kennen wij deze discours in de vorm van religieuze en juridische teksten, en tot op zekere hoogte ook wetenschappelijke teksten.

Voor een auteur is het belangrijk dat zijn argumenten de lezer overtuigt van zijn geconstrueerde representatie van de werkelijkheid. Volgens Foucault is de constructie van discours nauw verbonden met wat over het algemeen aangenomen wordt als waarheid, dus auteurs trachten met hun lijnen van argumentatie de lezer te informeren en te bewegen naar de acceptatie van zijn of haar conclusies. Hiervoor kan de auteur verschillende vormen van discours aanwenden om zijn representatie van de werkelijkheid over te brengen. Smith (2003) beargumenteert dat er vijf verschillende vormen van discours bestaan. Ten eerste herkent ze het verhaal dat een serie van gebeurtenissen aan elkaar verbindt. Deze gebeurtenissen zijn veelal in chronologische orde en kunnen zowel fictief als non-fictief van aard zijn. Als tweede is de beschrijving een vorm van discours. Beschrijvende discours vertelt over iets in relatie tot de menselijke zintuigen, waarmee het tracht een beeld te geven van hoe iets voelt, eruitziet, hoort, proeft, en ruikt. De volgende vorm die Smith herkent is het verslag. Het verslag geeft een uitleg over eventualiteiten en hun significantie vanuit het perspectief van de verslaggever (Smith, 2001). Hetgeen dat de tekst verheft is dan ook niet de dynamiek van de tekst, maar het standpunt van de verslaggever. De vierde vorm is informatieve discours, waarbij Smith veronderstelt dat discours hier informatie van algemene aard aanreikt. Het doel van informatieve discours is om het publiek bewust te maken van het onderwerp van de discussie. Hierbij wordt gebruik gemaakt van generalisaties over een soort of klasse van situaties. Tot slot is het argument ook een vorm van discours. Dit type discours probeert het publiek te overtuigen doormiddel van valide logica en correcte redeneringen. De auteur tracht lezers te overtuigen van een mening/denk wijze door redenen aan te dragen voor het accepteren van deze mening/denk wijze en deze vervolgens te ondersteunen door bewijzen te presenteren. Deze vormen van discours kunnen volgens Smith (2003) worden gezien als taalkundige eenheden, aangezien ze herkenbare taalkundige eigenschappen waarborgen. Met hun retorische

significantie fungeren ze als een brug tussen de zinnen van een tekst en de meer abstracte structuren die teksten oproepen.

2.2 Beleidsdiscours, beleidsbenaderingen en governance.

Naast de omschrijving van het concept discours en haar verschillende vormen is het, aangezien dit onderzoek het organisatorische vraagstuk van het Zwarte Pieten discours tracht te belichten, nodig om inzicht te verkrijgen in hoe discours op politiek niveau functioneert. Het is hierbij interessant om vanuit de politiek te kijken hoe discours kan worden aangegrepen als een manier om een framework op te zetten en het debat te faciliteren om zo mogelijke beleidvormingsprocessen aan te wakkeren. Discours op het niveau van de overheid gaat veelal over de teksten en spraak van professionele politici of politieke instituties, zoals ministers en ander leden van de overheid, parlement, en politieke partijen, op zowel de lokale, nationale, en internationale niveaus (Van Dijk, 1997). Vanuit een nationaal perspectief gezien zijn politici echter niet de enige deelnemers aan het discours binnen het governance framework. Er dienen meerdere recipiënten in acht te worden genomen die in de publieke sfeer deelnemen aan discours. Hierbij valt onder andere te denken aan burgers, belangengroepen, en andere individuen en groeperingen die er een belang in/bij hebben. Atkinson, Held en Jeffares (2010) beargumenteren dat discours kan worden aangegrepen als een manier om vast te stellen wat er wettelijk gezien in zowel het debat als politieke -en beleidstoepassingen kan worden ingesloten, en wat er kan worden uitgesloten. Op deze manier produceren discoursen de regels van de praktijk. Deze regels zijn discursief geconstitueerd en ingebed in organisationele en institutionele structuren, waarna ze over tijd worden gereproduceerd. Vanuit dit perspectief betekent discours dus veel meer dan alleen de taal waarin beleid, geassocieerde teksten, en retorica's zijn gearticuleerd. Discoursen zijn in deze optiek een belangrijke katalysator in de structurering van de machtsverhoudingen binnen organisaties en instituties (Fairclough, 1992).

Vanuit het perspectief van de actoren is discours een middel om beleidsproblemen voor te stellen. Zij maken hierbij gebruik van het proces dat Schön & Rein (1994) aanduiden met 'naming and framing'. Volgens Tennekes (2005) selecteren beleidsactoren uit een onvermijdelijke ambiguïteit en onbepaaldheid van een situatie een aantal zaken volgens een bepaald frame. De actoren benoemen hierbij de context op een bepaalde manier, zodat de situatie in bepaalde categorieën geplaatst kan worden en zo ontvankelijk kan worden

gemaakt voor oordelen en ingrijpen door de actor. De waarneming van de handelingsmogelijkheden wordt door de specifieke benoeming van een situatie dus beïnvloedt en zal daarmee consequenties voor het handelen met zich meebrengen. Volgens Fischer (1995) handelen actoren vanuit hun specifieke gedachtegoed, omdat ze dat perspectief voor 'waar' en juist' aannemen en zo door argumentatie ook trachten te verdedigen. Ongeacht de waargenomen handelingsmogelijkheden zijn actoren gebonden aan beleidsprocessen om de voorgestelde beleidsproblemen om te kunnen zetten in politieke besluitvorming. Zo zal eerst beleid vanuit een bepaald perspectief benaderd moeten worden waaraan verschillende beleidsprocessen verbonden zijn. Volgens Bekkers (2007) kunnen we vier beleidsbenaderingen onderscheiden: de rationele benadering, de politieke benadering, de culturele benadering, en de institutionele benadering. In de rationele benadering ligt het accent op het bereiken van doelstellingen op grond van kennis en informatie zodat meer weten een beter beleid oplevert, en bij de politieke benadering ligt het accent op de machtsstrijd tussen verschillende belanghebbende partijen op grond van steun en draagvlak. De culturele benadering ziet beleid vooral als een zingevingsproces waarbij het voor alle betrokken partijen een gedeelde betekenis geeft, en een institutionele benadering ziet beleid als een product van bepaalde gestolde regels, praktijken en instituties waar succesvol beleid voldoet en aansluit bij de gegroeide praktijken of deze juist weet te doorbreken. Gegeven dat het Zwarte Pieten debat natuurlijk een culture achtergrond heeft, zal de culturele benadering toepasbaar zijn als benadering, evenals de politieke benadering die gezien haar kenmerken ten overstaande van de politieke inbedding en aard van het daadwerkelijke debat ook van toepassing is. De twee benaderingen die afvallen zijn de rationele benadering en de institutionele benadering.

Theoretisch gezien omvatten de politieke benadering en de culturele benadering van elkaar verschillende kenmerken. Volgens Bekkers (2007) heeft de politieke benadering van beleid een centraal uitgangspunt; de gedachte dat de afweging tussen waarden en de concrete belangen van partijen geen rationele afweging is, maar veelal een belangenverstrengeling waarbij wordt gestreden om macht en invloed te verwerven en/of te behouden. Het is deze machtsstrijd die inhoud en vorm geeft aan de inhoud van het beleidsvormingsproces. De inhoud van het beleidsvormingsproces wordt daarmee beïnvloedt doordat meerdere partijen invloed willen uitoefenen. De machtsstrijd vindt plaats in arena's die deels kunnen samenvallen met daarvoor in het leven geroepen

organisaties en instituties, zoals de Tweede Kamer, gemeenteraden, en rechtbanken. Als resultaat van de constellatie aan de hand van de politieke benadering zal strategisch gedrag een prominente rol innemen, waarmee conflict, dwang, onderhandeling en coalitievorming de interactiepatronen zijn die tussen de partijen in een arena de boventoon voeren. De beleidsprocessen die met de politieke benadering gepaard gaan zijn een incrementeel proces; in de woorden van Lindblom (1959) is dit een proces van 'muddling through', waarbij veel beslissingen zelden grote sprongen voorwaarts inhouden en veelal kleine stapjes voorwaarts worden gezet die in het verlengde liggen van voorafgaande stappen. Politieke problemen waarmee een samenleving wordt geconfronteerd zijn hierbij in wezen niet alleen in rationele zin complex, maar vooral in normatieve zin complex. Er moeten immers allerlei politieke waarden en daaraan gekoppelde belangen op een zorgvuldige manier worden afgewogen, zodat zorgvuldigheid, redelijkheid en billijkheid niet in het gedrang komen. Zodoende zullen er uiteindelijk winnaars en verliezers zijn en er zal gezocht moeten worden naar draagvlak, compensatie of uitruil.

De culturele benadering van beleid heeft volgens Bekkers (2007) het centrale uitgangspunt dat actoren zelf zin geven aan de wijze waarop ze beleidsproblemen definiëren. Beleid is hier de belichaming van zingevingspatronen die als een sociaal geconstrueerde werkelijkheid het product zijn van de interactie tussen partijen (Stone, 2003). Doormiddel van het eerder aangegeven 'muddling through' trachten actoren aan te stippen dat ze een bepaald probleem belangrijk vinden, ook al is een bepaalde oplossing niet altijd voorhanden. Interactie en communicatie zijn essentieel in het beleidvormingsproces, omdat betekenissen vorm en inhoud krijgen in de interactie tussen actoren en op grond van de aangedragen definitie van de werkelijkheid door actoren wordt de inhoud van beleidvormingsprocessen beïnvloed. Uiteenlopende partijen trachten op grond van hun eigen referentiekader door gebruik te maken van communicatie te komen tot een proces van gemeenschappelijke beeldvorming met betrekking tot beleidsproblemen. Taal speelt hier volgens Hajer & Wagenaar (2003) een belangrijke rol, vandaar dat sommigen ook wijzen op het talige karakter van beleid en de wijze waarop beleid in en door middel van taal wordt geconstrueerd. Door gebruik te maken van frames kunnen beleidsproblemen vanuit verschillende en meerdere perspectieven worden bekeken. Beleidvormingsprocessen verlopen daardoor via zogenoemde discourscoalities in één of verschillende arena's of beleidsnetwerken. Hajer (1989) definieert een discourscoalitie als een groep van

maatschappelijke actoren die van een samenstel van posities en praktijken een gezamenlijke interpretatie van de werkelijkheid ontwikkelt, structureert en in stand houdt. Zij ontstaat wanneer een bepaalde interpretatie dominant wordt, doordat een groep van wederzijds afhankelijke actoren door wederzijdse beïnvloeding tot een gemeenschappelijke situatiedefinitie komt. Het verloop van beleidvormingsprocessen moet hiermee worden geïnterpreteerd als een voortdurend proces waarin een bepaalde interpretatie van de werkelijkheid wordt ontwikkeld, bijgesteld en gereproduceerd (Bekkers, 2007). In elk van de verschillende fasen van de beleidsvorming kunnen nieuwe coalities ontstaan die de aangedragen interpretaties van de werkelijkheid uit kunnen dagen, om zo tot nieuwe interpretaties te komen. Zo is de culturele benadering een traject van permanente actie waar werkelijkheidsdefinities contant gecreëerd, herbevestigd en uitgedaagd worden (Teisman, 1992).

In het verlengde van de zojuist beschreven beleidsbenaderingen komt het concept 'governance' te pas. Hague en Harrop (2007) definiëren governance als een activiteit die gekenmerkt wordt door het nemen van collectieve besluiten waarbij overheidsinstituties geen of een minder prominente rol spelen. Veelal worden onderwerpen en vraagstukken het hoofd geboden door middel van onderhandeling. Hierdoor kan de complexe maatschappij gedirigeerd worden aan de hand van coördinatie tussen publieke en private instanties. Bekkers (2007) onderstreept dit door te verwijzen naar de opvatting dat governance niet alleen de verschuiving van het probleemoplossende vermogen van de centrale en formele instituties van de overheid naar andere overheden, de markt, de samenleving of de burger behelst. Governance verwijst ook naar het ontstaan van alternatieve, vaak hybride arrangementen zoals een samenwerking tussen publiek en privaat, centraal en decentraal en nationaal en internationaal. Binnen deze arrangementen kan politieke besluitvorming plaatsvinden over de aanpak van bepaalde maatschappelijke vraagstukken. Daarnaast speelt volgens Bekkers (2007) de aanpak van veel beleidsproblemen zich af in een arena of netwerk van partijen die, met hun eigen agendering in de vorm van naming en framing, allen invloed trachten uit te oefenen op de definitie en benadering van een bepaald probleem. Dit wordt gedaan vanuit elk hun specifieke positie waar hun taak en belangen moeten worden behartigd en zo trachten zij dat ook te agenderen. Het daaruit voortvloeiende proces van strijd en onderhandelingen moet daardoor in goede banen geleid worden, waarbij die rol grotendeels voor de overheid is weggelegd. De belangrijkste sturingsopgave is dan ook dat

er consensus moet worden gerealiseerd. De organisatie van de sturingsopgave omvat een structuur –en procesaspect. Het structuuraspect komt tot uiting in de manier waarop de arena gestructureerd is waarbinnen de dialoog en onderhandeling tussen actoren/partijen plaatsvindt en het procesaspect komt naar voren in de facilitering van het proces van gemeenschappelijke beeldvorming tussen belanghebbende partijen dat concreet gestalte kan krijgen door dialoog, onderhandeling, ruil, strijd en compromisvorming (Snellen, 1987). Hierbij gaat speciale aandacht uit naar het in kaart brengen van factoren die dit proces van gemeenschappelijke beeldvorming in positieve dan wel in negatieve zin beïnvloeden.

2.3 Hoe is het postkoloniale discours georganiseerd?

Door de historische erfenis van het Nederlandse kolonialisme wordt het Zwarte Pieten discours veelal gezien als een postkoloniaal discours. In het voorgaande deel is beschreven wat verstaan wordt onder discours en hoe deze is georganiseerd, dus rest het nog om het concept 'postkolonialisme' in relatie tot discours toe te lichten. Het concept 'postkoloniaal' kan worden gedefinieerd als interacties tussen Europese naties en de samenlevingen die zij hebben gekoloniseerd in het moderne tijdperk (Bahri, 1996). De grote omvang en langdurigheid van het Europese rijk en haar disintegratie na de Tweede Wereldoorlog heeft geleid tot wijdverspreide interesse in postkoloniale literatuur en kritiek in onze eigen tijd. Het veld van postkoloniale studies heeft sinds 1970 een prominente rol gekregen door werk van Edward Saïd en postkoloniaal onderzoek kon hierdoor verder groeien, mede doordat postkoloniale kritiek veelomvattend onderzoek naar machtsrelaties in verscheidene contexten toelaat.

Om tot de beantwoording van de onderzoeksvraag te komen, is het belangrijk om te kijken in hoeverre het Zwarte Pieten discours kan worden getypeerd als een postkoloniaal discours. Om inzicht hierover te verschaffen zal er eerst in de beschikbare theorieën moeten worden gezocht naar de invalshoek waaruit postkoloniaal discours studies onderzoek doet en hoe het kritiek levert. De term postkoloniale studies wordt gebruikt om alle culturen die zijn beïnvloed door het imperiale proces van Westerse landen aan te halen (Ashcroft, Griffiths en Tiffin, 1989). De opkomst van postkoloniale studies dwong een bewustzijn onder geleerden af dat deze culturele beïnvloeding geschiedschrijvende verhalen met zich mee bracht, die grote kloven waarborgde tussen de kolonisator en de gekoloniseerde (Pridmore, 1998). De nood was hoog om deze kloven te erkennen en daarmee werden postkoloniale

studies gezien als een manier om de kloof in geschiedschrijving te analyseren als onderdeel van de intellectuele erfenis van het kolonialisme in de Westerse landen. Op deze manier zijn postkoloniale geleerden een integrerend onderdeel van het openlijk aan de kaak stellen van de geïmpliceerde assumpties in de dominante Westerse discoursen waarmee we de wereld waarin we leven proberen te begrijpen (Bhambra, 2014). Postkolonialisme is dus een ontwikkeling binnen de bredere politiek van kennisvergaring en komt naar boven door politieke ontwikkelingen die de koloniale wereldorde, gesticht door Europese rijken, tracht te bestrijden. Morris (2010) beaamt deze ontwikkeling door te stellen dat de representatie van ondergeschikte culturen onderdrukt wordt. In de hedendaagse samenleving kunnen volgens haar de machtelozen zich niet uitdrukken en daarmee worden de ervaringen van deze groepen onvermijdelijk verdraaid door de perspectieven van de elite, zoals academici, die deze beschrijven.

Deze perspectieven worden veelal overgeleverd door het gebruik van discours. Binnen de postkoloniale theorie is er een stroming die zich bezighoudt met het analyseren van postkoloniale discours. Volgens Seed (1991) onderzoekt postkoloniale discours hoe hoge literatuur, volksdiscours, en politiek pamflettisme hebben bijgedragen aan de constructie van antikoloniale en nationalistische vocabulaires. De centrale belangstelling van deze postkoloniale discours studies is het linguïstische raamwerk waarin alle politieke taal van kolonialisme, inclusief reacties erop en bevrijding ervan, gelezen moeten worden (Seed, 1991). Dit linguïstische raamwerk omvat veelal teksten die geschreven zijn vanuit een postkoloniaal perspectief. In deze teksten wordt de nadruk gelegd op de nawerking van de negatieve mechanismen van het koloniale systeem en/of de problematiek van het ontwikkelen van een eigen identiteit voor postkoloniale subjecten (Benaderingen Letterkunde, 2017). Naast teksten vanuit postkoloniaal perspectief kunnen ook op zichzelf niet postkoloniale teksten door middel van dit raamwerk benaderd worden. Met de belangstelling in het linguïstische raamwerk wordt getracht te onderzoeken wat de verschillende historische omstandigheden met betrekking tot imperiale autoriteit teweeg hebben gebracht in haar nasleep, zowel de koloniale als postkoloniale constellaties. Deze constellaties bieden voor postkoloniale geleerden een kader om kritiek te leveren op de manier waarop de dominante Westerse discours als politieke macht over andere culturen fungeert en te analyseren hoe deze politieke macht geconstitueerd en gehandhaafd blijft in de huidige maatschappij.

2.4 Samenvatting

Theoretisch betekenen de beschreven concepten dat de geschreven en gesproken discours definieert hoe het voorkomen van Zwarte Piet wordt geschetst als representatie van verschillende werkelijkheden. Voor dit onderzoek is het van belang om te kijken naar hoe actoren discours als representatie van de werkelijkheid aangrijpen om een kader van waarheid omtrent hun standpunten en argumentatie te genereren. Daarnaast zijn de vormen van discours van belang voor de discoursanalyse als het gaat om impact en overtuigingskracht zodat momentum teweeg kan worden gebracht om een zo groot mogelijk draagvlak te creëren. Daarbij is het belangrijk om te analyseren hoe de daarbij gebruikte naming en framing in het Zwarte Pieten debat naar voren zal komen in de manier waarop voor- en tegenstanders van Zwarte Piet hun onderwerp contextualiseren om het ontvankelijk te maken voor oordelen en ingrijpen. Naast de framing is ook de beleidsbenadering belangrijk voor de uiteindelijk wenselijke besluitvorming. De beleidsbenaderingen die aansluiten bij de aard van het Zwarte Pieten debat zijn de politieke en culturele benadering. Deze benaderingen geven een perspectief waarmee er naar de vormende beleidsprocessen gekeken kan worden. In het Zwarte Pieten debat zullen deze beleidsprocessen zich ontfouwen aan de hand van de verschillende discourscoalities die ontstaan, met elk hun eigen interpretatie van de werkelijkheid die ze door gebruik te maken van discours/taal in stand trachten te houden. Zodoende zal de interpretatie van de werkelijkheid continue onderhevig zijn aan welke coalitie het grootste draagvlak en consensus binnen specifieke arena's kan genereren. Voor dit onderzoek impliceren de postkoloniale context dat het Zwarte Pieten debat wel degelijk gekwalificeerd kan worden als een postkoloniaal debat. Vanuit het gedachtegoed van de gekleurde Nederlandse culturen staat het voorkomen van Zwarte Piet in combinatie met zijn positie als slaaf/knecht gelijk aan een racisme. Het overgrote deel van de dominante Nederlandse discours is als reactie erop gericht om deze aantijging monddood te maken. Door aanwending van deze theorie kan dus gesteld worden dat deze dominante Nederlandse discours als politieke macht fungeert over de gekleurde minderheden, die hun representatie met het voortbestaan van Zwarte Piet onderdrukt zien worden. Op het moment dat deze groep zich uitte over Zwarte Piet, werden hun ervaringen vrijwel onmiddellijk verdraaid door toedoen van de dominante Nederlandse discours. Voor deze reconstructie van het Zwarte Pieten debat is het zodoende belangrijk om te analyseren binnen welke constellatie discours in het

Zwarte Pieten debat wordt aangewend om de representatie van andere culturen te onderdrukken en hoe deze onderdrukking door discours gewaarborgd blijft. Voor deze analyse kan dus zowel postkoloniale als op zichzelf niet postkoloniale discours dat is aangevoerd binnen het Zwarte Pieten debat worden gebruikt.

3. Methodologie

In dit hoofdstuk wordt de methodologie die gebruikt is voor de discoursanalyse besproken. Hierin zal uitleg worden gegeven waarom de gekozen methodologie bij dit soort onderzoek past en welke stappen er werden genomen om tot de beantwoording van de onderzoeksvraag te komen. Als eerste stap wordt besproken welk onderzoeksdesign gebruikt is voor de discoursanalyse met de tijdspanne waarin de reconstructie werd gedaan. Vervolgens wordt de methode van dataverzameling uiteengezet, waarna tot slot de methode van data-analyse besproken zal worden. Tot slot zullen de voor –en nadelen van het gekozen methodologie belicht worden, waarna er in een concluderende paragraaf wordt opgesomd met een kort stappenplan hoe dit onderzoek de antwoorden op de hoofdvragen tracht te vinden.

3.1 Onderzoeksdesign

Dit onderzoek is een discoursanalyse om het Zwarte Pieten discours in Nederland vanuit een postkoloniaal perspectief te reconstrueren. Het gaat hierbij dus om een kwalitatief onderzoek dat beschrijvend van aard is. De case study sluit goed aan bij de vorm van dit onderzoek, aangezien dit onderzoek de case van het Zwarte Pieten discours in Nederland nader wil belichten. Daarnaast zijn de observaties in dit onderzoek van een longitudinaal karakter. Het is immers zo dat het tijdsframe van dit onderzoek zich spant tussen januari 2013 en augustus 2015. Deze tijdstippen komen overeen met de maand waarin de Verenigde Naties zich in het debat mengde tot aan de verklaring van de Verenigde Naties dat zij Zwarte Piet als discriminerend observeerden. Deze verklaring ging gepaard met enkele aanbevelingen over racisme en discriminatie die de Verenigde Naties maakte voor de Nederlandse overheid. Gedurende dit tijdsframe maakt dit onderzoek observaties en analyses over de actueel plaatsgevonden gebeurtenissen aan de hand van prominente citaten in het Zwarte Pieten debat. De kwalitatieve aard van het onderzoek vindt zijn weerslag in het gebruik van kwalitatieve data die door het aanwenden van een discoursanalyse inzicht moet verschaffen in het Zwarte Pieten debat. De eenheden van observatie zijn met het oog op de discoursanalyse verschillende databronnen die gericht zijn op het Zwarte Pieten debat. Deze eenheden zullen verschillende perspectieven omvatten, waarmee een uitgebreid beeld kan worden geschetst van het krachtveld waarin het Zwarte Pieten debat zich manifesteert. Er zijn verschillende databronnen die in dit onderzoek

worden aangewend, zoals beleidsdocumenten, teksten, artikelen, en mediabronnen. De focus van dit onderzoek is toegespitst op hoe het Zwarte Pieten debat is georganiseerd en om deze organisatie bloot te leggen zal er zodoende een discoursanalyse vanuit postkoloniaal perspectief worden uitgevoerd.

3.2 Methode van dataverzameling

De methode van dataverzameling die past bij de reconstructie van het Zwarte Pieten discours is die van het verzamelen van secundaire data. De kwalitatieve data voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen werd gehaald uit verschillende databronnen. Gezien de geringe beschikbaarheid van wetenschappelijke artikelen, heeft dit onderzoek zich veelal gefocust op secundaire databronnen. Het gros van de data was afkomstig uit kranten, internet, en beleidsdocumenten. De selectiecriteria voor de data afkomstig van de kranten was: de data moest binnen het tijdsframe van januari 2013 en augustus 2015 vallen, de data moest afkomstig zijn van een van de onderstaand genoemde kranten, en de data moest in essentie een aspect van de discussie benaderen of belichten. De kranten die voor dit onderzoek gebruikt werden waren De Telegraaf en De Volkskrant. Deze twee kranten bieden verschillende invalshoeken als het gaat om de berichtgeving omtrent het Zwarte Pieten debat. De Telegraaf staat te boek als een populistische krant met een rechtse politieke inslag die veelal gelezen wordt door lager opgeleiden, waar De Volkskrant bekend is als kwaliteitskrant met een linkse politieke inslag die gelezen wordt door veelal progressieve hoger opgeleiden. Het internet verschaft als aanvulling op de krantenartikelen met behulp van Facebook ook interessante uitgangspunten om discours te analyseren. Facebookberichten en specifieke discours gerelateerde Facebookgroepen zijn daarom ook opgenomen in de analyse. De selectiecriteria zijn hierbij ook dat de data binnen het tijdsframe van januari 2013 en augustus 2015 moet vallen, de data moet afkomstig zijn van een van de twee grote Facebook-groepen, en de data moet in essentie een aspect van de discussie benaderen of belichten. De twee grote Facebook-groepen die werden gebruikt voor de dataverzameling zijn de 'Pietitie' en 'Zwarte Piet is Racisme'. Totaal zullen er willekeurig 42 Facebookberichten worden geanalyseerd, waarbij 21 berichten tot het anti-Zwarte Piet sentiment zullen behoren, en 21 berichten tot het pro-Zwarte Piet sentiment. Deze berichten kunnen rondom kernthema's binnen de Zwarte Pieten discussie geclusterd

worden, om zo makkelijker uitspraken te kunnen doen over het belang van de verschillende kernthema's.

Tot slot heeft dit onderzoek zich gewend tot beleidsdocumenten van de Nederlandse overheid en de Verenigde Naties. De beleidsdocumenten van de Nederlandse overheid en de Verenigde Naties zijn van belang voor het beschrijven van hoe het Zwarte Pieten discours op bestuurlijk niveau is georganiseerd. Uit deze documenten zal worden afgeleid hoe de mobilisatie van voor- en tegenkrachten binnen het debat zich manifesteert en wat voor effect dit heeft op de Nederlandse samenleving met betrekking tot de publieke opinie omtrent Zwarte Piet. Vooral de documenten die de VN-commissie voor het teniet doen van racisme en discriminatie (CERD) presenteert zijn belangrijk als het gaat om de schuld kwestie en soevereiniteit van de Nederlandse overheid. Deze documenten zullen worden gebruikt om inzicht te verkrijgen in het politieke krachtveld waarin de VN-commissie en Nederlandse overheid zich ten opzichte van elkaar en de Nederlandse samenleving bevinden. Vanuit de Nederlandse overheid heeft de Tweede Kamer de Sinterklaasviering ook ter discussie gesteld. Hieruit is een motie voortgevloeid die gepaard ging met de publicatie van enkele beleidsdocumenten. Deze data zal ook in dit onderzoek worden opgenomen en zo nodig vertaald worden vanuit het Engels, om zo te belichten welk standpunt de Nederlandse overheid ten aanzien van de Zwarte Pieten discussie inneemt en hoe zij het discours rondom het debat tracht te faciliteren.

3.3 Methode van data-analyse

De methode van data-analyse is de vraag hoe er omgegaan wordt met de verkregen data. Gezien de kwalitatieve aard van dit onderzoek zal de methode van data-analyse er een zijn waarbij gezocht wordt naar thema's en andere patronen in de data die inzichten verschaffen in het Zwarte Pieten discours. Voor het analyseren van kwalitatieve data, zoals teksten en video's, is speciale software beschikbaar die de gevonden thema's en patronen eenvoudig kan clusteren. Het softwareprogramma dat hiervoor gebruikt zal worden is Atlas Ti, een van de meest krachtige kwalitatieve analyse software die op het moment beschikbaar is (Qda-software, 2018). Door gebruik te maken van Atlas Ti kan een enorme hoeveelheid veelzijdig vergaarde data eenvoudig geordend en verwerkt worden. In de methode van dataverzameling is al aangegeven dat er verschillende soorten databronnen voor dit onderzoek gebruikt zullen worden. Zodoende kunnen met behulp van Atlas Ti de

beleidsdocumenten, krantenartikelen, en Facebook-berichten geordend en verwerkt worden tot een samenhangend geheel. Vervolgens biedt Atlas Ti de mogelijkheid om deze verkregen data te coderen, waardoor relaties tussen verschillende data geanalyseerd kan worden en het belang van deze data kan worden aangestipt. Een ander voordeel van Atlas Ti in vergelijking met andere analyse software is dat de kleinste eenheid de quotatie is. Het selecteren van dit bepaalde data segment stelt de onderzoeker in staat om op het data level te werken, alvorens overgeschakeld wordt naar een meer abstract conceptueel niveau (Frieze, 2017). Zodoende kan voor elke quotatie binnen de verkregen databronnen een korte titel in worden gevoerd met een bijgevoegde interpretatie of een beschrijvende opmerking. Dit werkt hand in hand met de eerder genoemde implicaties van een discoursanalyse, daar deze implicaties meteen genoteerd en verwerkt kunnen worden bij het opmaken van een dergelijke interpretatie of beschrijvende opmerking. Het werken op data level brengt ook het voordeel met zich mee dat de segmenten met elkaar kunnen worden gelinkt binnen en tussen documenten. Hieruit bestaat de mogelijkheid om netwerk raamwerken te creëren als een manier om de data interpretatie en gelegde connecties te visualiseren.

Bij het coderen zijn twee manieren te onderscheiden: inductief coderen en deductief coderen. Inductief coderen houdt in dat het voor de onderzoeker van tevoren niet bekend is naar welke thema's en/of categorieën hij zoekt en deductief coderen houdt in dat de onderzoeker van tevoren juist wel werkt met vastgestelde thema's en/of categorieën. Alhoewel dit onderzoek zich voornamelijk bezighoudt met de thema's racisme en discriminatie, zal dit onderzoek zich niet vastleggen bij alleen deze thema's. In de eerste plaats omdat deze twee thema's niet het gehele spectrum van het Zwarte Pieten discours omvatten. Verwacht wordt dat er nog andere thema's tegengekomen zullen worden die zich verbinden aan de historische en sociale context waarbinnen het Zwarte Pieten discours zich heeft ontwikkeld. Om die rede sluit inductief coderen en Atlas Ti hier goed bij aan, aangezien Atlas Ti een zogenoemde 'platte code lijst' aanbiedt. Volgens Frieze (2017) ondersteunt deze platte code lijst het proces van het ontwikkelen van coderingen vanuit het niets beter dan andere codeeropties. Het idee van het codeersysteem is dat er bepaalde categorieën worden toegewezen aan alle verzamelde data. Deze categorieën ontstaan vanuit de onderwerpen binnenin het Zwarte Pieten debat waarnaar gerefereerd wordt. Zo kan een wanneer een artikel bijvoorbeeld naar de relatie van de verschijning van Zwarte Piet met de

slavernij worden gecodeerd als 'slavernij'. Tevens kan wanneer er binnen dit artikel wordt gerefereerd naar racisme, deze onder de codering van 'racisme' worden geschaard. Gezien het inductieve karakter van de analyse, kunnen codes nog veranderen tijdens de analyse. Dit geheel van data ordenen, verwerken, coderen vormt de methode van analyse waarmee dit onderzoek tot de uiteindelijke beantwoording van de onderzoeksvraag moet komen.

3.4 Voor –en nadelen gekozen onderzoek

Het onderzoeksdesign is zoals gezegd die van de case study. De grote kracht van de case study is dat het de onderzoeker in staat stelt om zich op één ding te concentreren en hierbij dus zeer gedetailleerd naar het beschreven fenomeen te kijken zonder te generaliseren (Thomas, 2011). Deze kracht vormt echter ook de achilleshiel van het design, daar de beperking van het gekozen design is dat er vrijwel geen mogelijkheid is om de resultaten te generaliseren. Het is dus aannemelijk dat de gevonden resultaten niet representatief zullen zijn voor andere gevallen. Daarnaast is het op basis van een case study heel moeilijk om oorzaken en gevolgen van elkaar te scheiden en de onderlinge relatie vast te stellen en te verklaren. Aan de methode van dataverzameling zijn ook voor –en nadelen verbonden met betrekking tot de databronnen en selectie criteria. Voor het verzamelen van data is gebruik gemaakt van secundaire data. Het voordeel van secundaire data is dat er met beperkte middelen relatief grote datasets kunnen worden geanalyseerd, omdat de data al is verzameld. Zodoende kan er veel tijd en geld bespaard worden (Tubbing, 2014). Het nadeel van deze vorm van dataverzameling is dat het gaat om secundaire data die niet door de onderzoeker zelf is verzameld, en daarmee loopt dit onderzoek het risico dat niet alle verzamelde data nauw aansluit op hetgeen dit onderzoek tracht te analyseren.

Wat betreft de kranten als databronnen; het contrast in de berichtgeving van deze twee kranten zal van meerwaarde bij het analyseren van het krachtveld van de discussie en het gebruik van postkoloniaal discours, daar er vanuit verschillende invalshoeken over Zwarte Piet wordt berichtgegeven en daarbij het gebruikte discours veelzeggend kan zijn. Daartegenover staat echter de implicatie dat door het contrast in berichtgeving, de kans bestaat dat de kranten elk andere perspectieven belichten en daardoor niet met elkaar te vergelijken zijn. Naast de gebruikmaking van de kranten, kleven er ook voordelen en nadelen aan het gebruik van Facebookberichten. De Facebookberichten zijn zoals al vermeld afkomstig uit twee grote Facebookgroepen, waardoor er gemakkelijk enorm veel reacties te

vinden zijn die makkelijk geclusterd kunnen worden. Het nadeel is dat de twee Facebookgroepen al een bepaalde naam en boodschap uitdragen, waardoor veel reacties niet diepgaand zijn of goed onderbouwd. Reacties scharen zich zodoende veelal rondom een paar kernkwesties en begrippen die vaak herhaald worden. Daarnaast heeft de selectiecriteria van de databronnen ook het nadeel dat er van een relatief kort tijdsframe data wordt verzameld. Alhoewel het tijdsframe dus januari 2013 tot en met augustus 2015 beslaat, is de te verzamelen data grotendeels afkomstig van de maanden waarin Zwarte Piet weer een zogenoemde hot-topic is. Dit is voornamelijk in de maanden november en december, waardoor dan eigenlijk maar over 4 maanden informatie wordt verzameld met her en der wat data van de overige maanden. Tot slot gaan er ook voor –en nadelen bij de methode van data-analyse gepaard. Het grote voordeel van Atlas Ti is dat inductief coderen enorm goed aansluit op hoe manier hoe de data geordend en gecodeerd moet worden om de data uiteindelijk te verwerken en analyseren. De beperking van deze manier van coderen is dat de inter-coder betrouwbaarheid van deze manier van coderen laag is. De codering zal namelijk niet worden onderworpen aan een extra codeur waarmee het werk onderling kan worden vergeleken. Hierdoor kan de codering als subjectief worden gezien. Daarentegen is de intra-coder betrouwbaarheid wel hoog, aangezien de coder in een korte tijdspanne al het verkregen materiaal codeert en het betreft maar één waarnemer. De implicatie van deze tekortkoming is dat wanneer er een andere codeur dezelfde verzamelde data codeert om vervolgens te analyseren, deze tot andere categorieën kan komen waardoor de resultaten ook anders kunnen zijn.

3.5 Stappenplan

Allereerst zal de data verzameld en geordend moeten worden. Vanuit beleidsdocumenten zullen relevante passages moeten worden gezocht met betrekking tot de inmenging van de Verenigde Naties, aangezien dat het opstappunt van dit onderzoek is. Daarna zal uit de twee geselecteerde kranten artikelen geselecteerd worden aan de hand van de eerder besproken selectiecriteria. Hieruit moeten de aanjagers van het debat naar voren komen in de mate van berichtgeving en prominente argumentatielijnen die uiteindelijk zijn uitgemond in twee leidende discourscoalities. Vervolgens zullen Facebookberichten worden verzameld om zo een beeld te geven van het debat in het maatschappelijke veld. Hieruit zullen kernthema's worden gehaald die centraal gepositioneerd zijn in het debat. Hierop volgend zal er weer

teruggegrepen worden naar krantenartikelen om een beeld te vormen binnen welke arena's het debat zich tot een prominent onderwerp profileert. Deze arena's zullen daarbij begeleid worden door prominente uitspraken die belichten hoe het debat is geconstrueerd. Tot slot zal er tijdens deze eerder genoemde stappen telkens vanuit de postkoloniale invalshoek gekeken moeten worden hoe het postkoloniale discours tot uiting komt en wat hiervan de implicaties zijn. Wanneer deze stappen zijn ondernomen, kunnen zodoende antwoorden op de deelvragen gegeven worden om zo tot de uiteindelijke beantwoording van de hoofdvraag te komen.

4. Data Analyse

In dit hoofdstuk zal de verzamelde data worden uiteengezet en geïnterpreteerd. Deze uiteenzetting en interpretatie zal de vorm hebben van een reconstructie van het daadwerkelijke debat aangevuld met prominente citaten van actoren. Allereerst zal gereconstrueerd worden hoe het debat zich in de beginfase van de aankondiging van het onderzoek door de Verenigde Naties heeft ontwikkeld. Hierbij zullen de belangrijkste actoren aan bod komen die hebben gezorgd voor de framing van de probleemkwestie. Vervolgens zullen deze frames verder worden aangehaald om te bestuderen wat de frames precies omvatten en wat ze trachten te bewerkstelligen. Hierop volgend zullen de twee belangrijkste arena's besproken worden waar de discussie zich in heeft ontwikkeld. Hier zullen ook belangrijke actoren en hun citaten aan bod komen om een beeld te schetsen van het machtsspectrum waarin de discussie zich bevindt. Tot slot zal worden behandeld of deze reconstructie overeenkomt met een postkoloniale discussie. Hierbij zal worden gekeken naar de discours die in het debat gebruikt is en in hoeverre dat gezien kan worden als postkoloniaal discours.

4.1 Bestuurlijke inbedding van het debat

Het Zwarte Piet debat wordt gekenmerkt door een duidelijke splitsing van twee groepen met als inzet de hoedanigheid waarin Zwarte Piet binnen de Sinterklaasviering voorkomt. Deze twee groepen worden vanuit de ene kant vertegenwoordigt door actoren die zich uitspreken tegen de manier waarop Zwarte Piet zich manifesteert als onderdeel van de Sinterklaasviering, en aan de andere kant trachten actoren de rol en het uiterlijk van Zwarte Piet te verdedigen. De eerste groep kenmerkt zich door haar anti-Zwarte Piet perspectief en heeft als doel om ervoor te zorgen dat de Sinterklaasviering wordt aangepast met betrekking tot de racistische verschijning van Zwarte Piet. De tweede groep kenmerkt zich haar pro-Zwarte Piet instelling en verzet zich tegen het veranderen van wat in hun ogen een traditioneel nationaal kinderfeest is, waar Zwarte Piet een integraal en vervlochten onderdeel van uitmaakt. Deze splitsing vormt de leidraad waarmee betrokken actoren hun frames hebben geconstrueerd en daarvan uit uitspraken hebben gedaan over de Sinterklaasviering. Vanuit het anti-Zwarte Piet perspectief trachtten de actoren invloed uit te oefenen op de publieke implicaties die voortvloeien uit het debat, en vanuit het pro-Zwarte Piet perspectief probeerden actoren de discussie aan banden proberen te leggen.

Vanuit de theorie is naar voren gekomen dat discours kan worden aangegrepen als een manier om vast te stellen wat er wettelijk gezien in zowel het debat als politieke- en beleidstoepassingen kan worden ingesloten en wat er kan worden uitgesloten, afhankelijk van welke geconstrueerde representatie van de werkelijkheid aanneembaar is. Om discours op deze manier aan te wenden, zullen actoren een framework op moeten zetten waarin zij trachten om, in het geval van de Zwarte Piet discussie, hun perspectief van de Sinterklaasviering doormiddel van argumentatie te verdedigen. Zoals ook vanuit het theoretisch kader naar voren kwam is dat de context binnen het framework de situatie van de Zwarte Piet discussie in bepaalde categorieën kan plaatsen, waardoor het ontvankelijk kan worden gemaakt voor oordelen en ingrijpen van de actor. Voor de Zwarte Piet discussie betekent dit dat de naming en framing door middel van discours van zowel de anti-Zwarte Piet actoren als de pro-Zwarte Piet actoren de ontvankelijkheid van hun framework grotendeels beklinkt. Het framework van de betrokken actoren vormt dan ook het opstappunt voor deze analyse en zal vanuit het perspectief van de anti-Zwarte Piet actoren en pro-Zwarte Piet actoren worden uiteengezet. Om de verschillende frameworks goed in beeld te brengen zal de analyse ervan worden vormgegeven door gebruik te maken van beleidsdocumenten die zijn gepubliceerd door de Verenigde Naties, artikelen die in de eerder benoemde kranten staan weergegeven en Facebookberichten van de geselecteerde Facebookgroepen.

Aan de hand van beleidsdocumenten die door de Verenigde Naties zijn gepubliceerd komt naar voren dat zij een van de belangrijkste aanjagers van het Zwarte Piet debat zijn. Een werkgroep van mensenrechtenexperts als onderdeel van de Verenigde Naties ging zich in januari 2013 met de al reeds aangezwengelde discussie over de verschijning van Zwarte Piet bezighouden, waarna ze in augustus 2015 tot een advies voor de Nederlandse regering kwamen. Deze inmenging zorgde meteen voor een grote impuls voor de verdere ontwikkeling van het debat. Uit gepubliceerde correspondentie van het 'Office of the High Commissioner Human Rights' (2013) is Zwarte Piet ter hun attentie gebracht; de volgende vanuit het Engels vertaalde passages komen uit de formulering die daaruit is opgesteld:

'Het karakter en voorstelling van Zwarte Piet vereeuwigen een stereotyperend beeld van Afrikaanse mensen en mensen van Afrikaanse komaf als tweedeklas burgers, zodoende voedt dat een onderliggend gevoel van inferioriteit binnen de Nederlandse samenleving en wakkert

dat raciale verschillen alsmede racisme aan. Het Zwarte Piet segment van de Sinterklaasviering wordt door Afrikaanse mensen en mensen van Afrikaanse komaf ervaren als een levend gestalte van slavernij en onderdrukking uit het verleden die terug getraceerd kan worden naar het aandeel van dat het land had in de handel van Afrikaanse slaven in de voorgaande eeuwen.'

Deze bovenstaande passage illustreert de naming en framing die vanuit de theorie aan bod is gekomen. Uit een al dan niet nog onsamenhangend geheel van informatie die de werkgroep ter attentie is gekomen, hebben zij dit geclusterd rondom de concepten 'Stereotypering', 'Racisme' en 'Onderdrukking'. Het frame dat ze daarbij op hebben gezet is dat door de verschijning van Zwarte Piet, Afrikaanse mensen en mensen van Afrikaanse komaf zich racistisch bejegend voelen en de instandhouding van Zwarte Piet in zijn huidige hoedanigheid de kloof tussen bevolkingsgroepen des te meer splijt. In het tweede citaat wordt zelfs impliciet gesuggereerd dat de hele gang van zaken des te meer schadelijk is, gezien het aandeel dat Nederland in de slavenhandel had en de uiteindelijke opvatting dat juist daarom de Nederlandse overheid zich actief moet inzetten in de bestrijding en uitbanning van racisme. De werkgroep heeft hier opvolgend de Nederlandse regering om opheldering gevraagd door middel van het stellen van een vragenpallet waarin zij trachten te achterhalen welke stappen de Nederlandse regering heeft ondernomen om de aangegeven framing tegen te gaan. Als we dit vanuit de postkoloniale lens benaderen is het al opmerkelijk dat de Verenigde Naties in een nationaal debat betrokken is geraakt. Afgezien van de inbreuk die de Verenigde Naties hiermee doet op de Nederlandse soevereiniteit met betrekking tot het behandelen van een nationale aangelegenheid was er klaarblijkelijk toch een schreeuw om hulp vanuit het anti-Zwarte Piet kamp, omdat Zwarte Piet als belichaming van de postkoloniale kloof (nog) niet als een beleidsprobleem werd erkend. Het signaal dat de Verenigde Naties hierbij afgeeft is dat zij zich als voornaamste aanjager van het debat willen opstellen, omdat zij menen dat het onderwerp anders niet het podium binnen de Nederlandse maatschappij zou krijgen die het verdiend.

In het beleidsdocument van de Verenigde Naties (2015) met als titel: 'Concluding observations on the nineteenth to twenty-first periodic reports of the Netherlands' bracht de werkgroep uiteindelijk advies uit aan de Nederlandse regering. In dit advies werd de Nederlandse regering aangespoord om de leiding te nemen in het faciliteren van het

groeïende debat, om zo begrip, wederzijds respect, en intercultureel dialoog te bevorderen in een governance constructie waaruit een probleemoplossend arrangement moet voortvloeien. In het volgende citaat uit het beleidsdocument dat vertaald is uit het Engels komt dit naar voren:

‘Afgewogen te hebben dat zelfs een diepgewortelde culturele traditie discriminerende praktijken niet rechtvaardigt, raadt de Commissie de regering aan om de eliminatie van de discriminerende kenmerken van Zwarte Piet die de negatieve stereotypering reflecteren en door veel mensen van Afrikaanse komaf als een afdaling in het spoor van slavernij ervaren, actief te bevorderen. De Commissie raad de regering aan dat er een redelijke balans gevonden wordt, zoals een andere uitbeelding van Zwarte Piet om zo de menselijke waardigheid en menselijke rechten voor alle inwoners te waarborgen.’

Met deze aanbeveling legt de werkgroep van de Verenigde Naties de vinger op de zere plek en creëert daarmee een hoofdkwestie in het debat. De discours van de Verenigde Naties geeft een duidelijke boodschap dat het verre van gangbaar is dat een koloniaal aspect van de slavernij zich binnen de Nederlandse samenleving heeft genesteld en is ingebed tot een culturele traditie. Vervolgens spoort de werkgroep de Nederlandse regering aan om Zwarte Piet aan te passen zodat de representatie van alle bevolkingsgroepen wordt gewaarborgd, en niet alleen die van de blanke westerse klasse. Hier komt een stuk governance bij kijken aangezien er een redelijke balans gevonden moet worden. Dit kan alleen wanneer alle betrokken actoren gehoord worden in een afgebakend debat met daaruit voortvloeiende daadkrachtige besluitvorming aangaande de vraag of Zwarte Piet moet worden veranderd of niet.

Het framework van de VN en het daaropvolgend uitgebrachte advies heeft binnen de Nederlandse samenleving zowel een ondersteund bewustzijn als een heftige tegenaanval van verscheidene actoren en burgers bewerkstelligd. Het framework van de Verenigde Naties met betrekking tot de eigenschappen van Zwarte Piet als zijnde een slaaf in dienst van een meester zet ook de relatie van Nederland als postkoloniale staat en haar aandeel in het slavernijverleden op scherp. Volgens hun standpunt is Zwarte Piet namelijk onlosmakelijk verbonden met het Nederlandse slavernijverleden. Vanuit twee kanten kwamen er in de Nederlandse media reacties op de referentie naar slavernij binnen dit framework, waarbij de anti-Zwarte Piet groep doormiddel van argumentatie uiteen zette dat het personage Zwarte

Piet af te leiden was van een Moorse page en daarmee dus het concept 'slavernij' een centrale plek binnen het debat gaf. De pro-Zwarte Piet groep pareerde die referentie naar slavernij door te stellen dat Zwarte Piet een hybride wezen is. Deze onderbouwende stellingen en reacties van belangrijke actoren werden veelal breed uitgemeten in de Volkskrant en de Telegraaf, waardoor er een chronologische rode draad te traceren was in de discussie.

Vanuit het anti-Zwarte Piet kamp was kunsthistoricus Elmer Kolfin een van de voorlopers om de afkomst van Zwarte Piet in verband te brengen met slavernij. Volgens hem was het in een aantal landen vanaf de late Middeleeuwen gebruikelijk om zwarte kinderen als slavenbediende te houden, wat ook veelal te zien is op kunstwerken afkomstig uit die tijdsperiode (Volkskrant, 2013). Hij vervolgt met:

"Aan het einde van de 16de eeuw introduceerden Portugezen en Spanjaarden in Antwerpen de mode om een negerpage te hebben. Na de val van Antwerpen werd die mode meegenomen naar het Noorden" (Kolfin, 2013).

De kleding van de negerpages en het Pietenpak hebben veel overeenkomsten en mede doordat negerpages vaak werden afgebeeld, zorgde dat ervoor dat er vaak op deze historische beelden werd teruggegrepen door illustratoren uit de moderne tijd (Volkskrant, 2013). Kolfin vult dit aan door te stellen dat:

"Illustratoren kozen, misschien zonder het te beseffen, voor het beeld van een kindslaaf. Deze raakte vervolgens gecanoniseerd" (Kolfin, 2013).

In de persoon van Arnold-Jan Scheer heeft de pro-Zwarte Piet groep een voornaam contragewicht voor de aantijgingen dat het voorkomen van Zwarte Piet kan worden herleid aan een Afrikaanse slaaf. Scheer schrijft, na omzwervingen op vele afgelegen plekken in Europa waar Sinterklaas- en Nieuwjaarsriten worden gehouden, de attributen van de huidige vorm van Zwarte Piet toe aan heidense elementen die ouder zijn dan de Bisschop van Myra. Het ontvoeren van kinderen in een zak, het door de schoorsteen komen, en het hanteren van een roe heeft volgens hem in geen enkel opzicht te maken met slavernij (Volkskrant, 2013).

"Ik ontdekte op die afgelegen plekken dat die roe veel ouder is dan uit het stereotiep van Zwarte Piet dat wij sinds 1850 kennen van het uiterst populaire prentenboek Sint Nikolaas en

zijn knecht, van de Amsterdamse onderwijzer en humorist Jan Schenkman. De slavernij moest door Nederland nog worden afgeschaft" (Scheer, 2013).

Scheer vervolgt zijn standpunt door te stellen dat Zwarte Piet een personificatie is uit verschillende culturele tradities die over de hele wereld plaatsvinden.

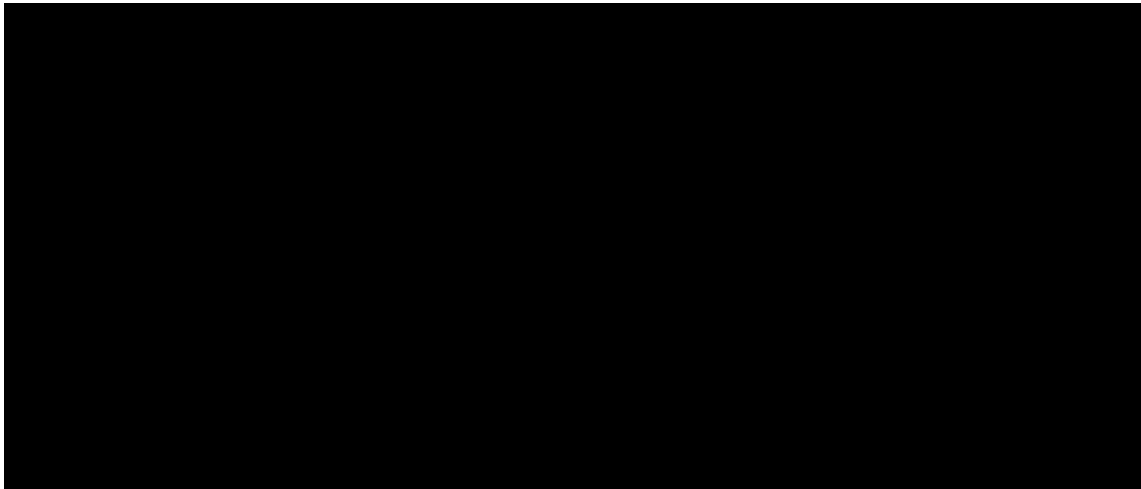
"Zwarte Piet is een archetype, net als Sinterklaas zelf, een hybride wezen, het resultaat van wat ze in godsdienstwetenschap noemen: syncretisme. Hij speelt een rol zoals iemand die de nar speelt of in travestie gaat tijdens carnaval. Hij is de ongrijpbare knecht van Sinterklaas, de vrolijke tegenhanger... Op Curaçao hebben de nakomelingen van Afrikaanse slaven geen enkele moeite met Zwarte Piet. Ze verven zich nog zwarter dan ze zijn, inclusief kroespruiken, oorringen, roodgeverfde lippen en pagepakjes, tijdens een uitbundige vrolijke Sinterklaasintocht. " (Scheer, 2013).

Uit deze passages komt een volgende belangrijke hoofdkwestie tot uiting, namelijk dat de aangehaalde perspectieven lijnrecht tegenover elkaar staan. De groep van anti-Zwarte Piet maakt van de afkomst van Zwarte Piet in relatie tot zijn hedendaagse discriminerende stereotypering van een Afrikaanse slaaf een speerpunt binnen hun framework, waar de pro-Zwarte Piet kant Zwarte Piet als een archetype schetst die buiten Nederland in zijn hoedanigheid in veel verschillende culturen voorkomt en van vóór de periode van slavernij dateert. Voor de Zwarte Piet discussie betekent deze discrepantie tussen deze twee frameworks dat het debat zich stevig omtrent de kernthema's van racisme, stereotypering, en slavernij in de Nederlandse samenleving heeft genesteld. Deze kernthema's zorgden er binnen het debat al snel voor dat andere actoren en individuele burgers zich gingen conformeren met een van de twee frameworks en van daaruit trachtten om doormiddel van ondersteunende en/of aanvullende argumentatie hun framework kracht bij te zetten in het maatschappelijke debat. Vanuit de governance kant gezien vormt deze ontwikkeling de consolidatie van twee opponerende discourscoalities die vrijwel geen toenadering tot elkaar zoeken, omdat ze elke heilig overtuigd zijn van hun gelijk en er geen gebalanceerde oplossing voor de hand ligt. Het is namelijk op dat punt in tijd van het debat dat de insteek is dat Zwarte Piet wordt aangepast óf Zwarte Piet wordt niet aangepast, en dat zorgt voor een impasse die voor een lange tijd in stand wordt gehouden door de instelling en positionering van beide discourscoalities.

Vanuit het postkolonialisme kan deze discours worden gezien als een directe patstelling, die

op de eerste plaats de status quo in stand houdt, en daarmee ook de representatie van de onderdrukte bevolkingsgroepen met betrekking tot het voorkomen van Zwarte Piet aan banden weet te leggen. In plaats van het dialoog aan te gaan en zich trachten in te beelden waarom bevolkingsgroepen zich racistisch bejegend voelen door Zwarte Piet, wordt de aanval eigenlijk meteen ingezet op de argumentatie in het framework van de anti-Zwarte Piet kant. Alhoewel Scheer natuurlijk wel een goed punt heeft met zijn eigen argumentatie, schiet hij vooral voorbij aan de opvatting van mensen van Afrikaanse komaf dat Zwarte Piet hen doet laten denken aan een slaaf met zijn functie en voorkomen binnen de Sinterklaasviering en dat dat breed door de Nederlandse samenleving wordt geaccepteerd. De aanval dat de hedendaagse Zwarte Piet geen karikatuur van een slaaf is, omdat Zwarte Piet de slavernij eigenlijk pre-dateert raakt de kern van de stelling dat Zwarte Piet hen doet denken aan een slaaf niet. Wel is het zeer opmerkelijk dat, zoals Scheer terecht aanhaalt, alleen in Nederland een enorme ophef over Zwarte Piet is ontstaan, waar andere landen die ook een soortgelijk figuur als Zwarte Piet in hun viering hebben dit bespaard is gebleven. De grondslag van deze constatering zal hoogstwaarschijnlijk dus toch verbonden zijn met het koloniale verleden van Nederland en dat juist een dergelijk land zich openbaar moet uitspreken en afkeren tegen dit soort praktijken.

De kernthema's van racisme, stereotypering en slavernij zijn ook terug te vinden in de data die is gegenereerd vanuit Facebook: er zijn gedurende afgelopen jaren vele berichten geplaatst op verschillende Facebook-pagina's en er zijn zelfs genootschappen op Facebook ontstaan die strijden voor hetgeen zij juist achten. Twee grote Facebook-groepen waar veel wordt gedebatteerd over Zwarte Piet zijn de 'Pietitie' en 'Zwarte Piet is Racisme'. Op de pagina's van deze groepen zijn de kernthema's van de frameworks duidelijk terug te vinden. Aan de hand van 21 geselecteerde berichten die tot het kamp van anti-Zwarte Piet gerekend kunnen worden, en 21 geselecteerde berichten die tot het kamp van pro-Zwarte Piet gerekend kunnen worden, kan een tabel worden opgemaakt over de frequentie waarin de kernthema's terug te vinden zijn in de reacties van Facebook-posters. Hierbij kunnen meerdere kernthema's binnen een Facebook-reactie voorkomen.

Uit de tabel kan worden afgeleid dat de racistische bejegening middels Zwarte Piet en de bekrompen instelling van veel Nederlanders omtrent het voorkomen van Zwarte Piet het anti-Zwarte Piet kamp tegen de borst stuit. Met reacties als: *"Dat hele sinterklaasfeest geeft blanke de kans om zwarte mensen te beledigen zonder een nare gevoel te krijgen dat ze racistische opmerking maken. ZWARTE PIET IS RACISME!"* (Anoniem, 2014) en *"Door mensen als Pascal, en vooral het onbegrip en gebrek aan inlevingsvermogen dat zij tentoon spreiden, duurt deze discussie veel langer dan zou hoeven. Neem je medemens eens serieus ipv ze direct als huilebalkjes weg te zetten en te beslissen wat zij belangrijk zouden moeten vinden. Zwarte Piet is een raciale karikatuur en niet meer van deze tijd."* (Anoniem, 2014) geven aanhangers van het anti-Zwarte Piet kamp hun reflectie op de verschijning van Zwarte Piet binnen de Sinterklaasviering en de bekrompen houding van veel Nederlanders ten opzichte van de aangedragen kwestie van racisme. In hun ogen maken vele Nederlanders zich schuldig aan racisme in het bewust en onbewust ontkennen van de racistische inslag van Zwarte Piet. In mindere mate wordt de negatieve stereotypering van Zwarte Piet aangehaald als argument om de Sinterklaasviering aan te passen, en in twee gevallen kwam het kernthema van slavernij onder de reacties voor, waarmee werd gerefereerd naar het slavernijverleden van Nederland en het besef dat Zwarte Piet daarom niet in de huidige maatschappij thuishoort. Het weerwoord van aanhangers van het pro-Zwarte Piet kamp tracht veelal met geschiedkundige referenties te argumenteren dat Zwarte Piet geen racisme is, en als het überhaupt al als racisme gezien kan worden de meeste Nederlanders helemaal geen racistische bedoelingen hebben. Een voorbeeld van een dergelijke argumentatie is: *"Je zal altijd mensen hebben die tegen zijn. maar zwarte piet is zwart door*

de roet van schoorstenen, we zingen het zelfs in de liedjes. Ieder kind weet dat de piet door schoorstenen gaat. Het gaat dus om de kortzichtige en bekrompen geest van de klagers die er iets negatiefs in zien." (Anoniem, 2014). Ook vallen veel discussieparticipanten terug op de zienswijze dat de Sinterklaasviering een traditie is en deze niet veranderd dient te worden: *"jullie zijn een stelletje eerste klas kneuzen met je dicriminatie het is een kinderfeest zp blijft lekker zwart hier komen en denken dat je een Nederlandse traditie kan aanpassen nou dacht het maar ff niet! als zwarte piet niet zwart is maar blank is het toch discriminatie voor de blanke mensen ;-)"* (Anoniem, 2015). In mindere mate komen argumenten naar voren die onderstrepen dat de Sinterklaasviering een kinderfeest is en meestal worden deze gebruikt om de niet-racistische inslag te benadrukken. Tot slot was er een persoon die beargumenteerde dat een groep vrolijk verklede mensen die pepernoten uitdelen eerder een positieve stereotypering is dan een negatieve.

Uit dit gedeelte van de analyse over de actoren van het eerste uur wordt de postkoloniale vraag opgeworpen of het wenselijk is dat Zwarte Piet als 'mogelijk' uitvloeisel van het Nederlandse koloniale tijdperk in zijn huidige vorm behouden moet blijven. Actoren die willen dat Zwarte Piet wordt aangepast werpen deze vraag op met hun framework dat Zwarte Piet door een grote groep Afrikaanse mensen en mensen van Afrikaanse afkomst in Nederland wordt beschouwd als een negatieve stereotypering van een zwarte slaaf, en zich daarmee gediscrimineerd voelen. Zodoende proberen zij het debat zodanig te sturen dat het ontvankelijk kan worden gemaakt voor oordelen en ingrijpen, met als inzet de aanpassing van Zwarte Piet. Als reactie tegen de inbreuk die dit framework maakt op de waarborging en continuïteit van een traditioneel feest, is er dus een opposerend framework opgezet door actoren die geen concessies willen doen als het gaat om het aanpassen van Zwarte Piet. Zij beroepen zich op hun gedachtegoed dat Zwarte Piet voor hen geen racistische inslag heeft en dat het Sinterklaasfeest er vooral is voor de kinderen. Zij zien de Sinterklaasviering als een traditioneel feest waar men niet aan mag komen. Het debat dat is ontstaan over Zwarte Piet wordt dan ook vooral gezien als een bespotting van de integriteit van de Nederlandse bevolking, daar de Nederlanders zichzelf als cultureel tolerant zien. Deze conflicterende perspectieven die elkaar het licht in de ogen niet gunnen zorgen voor een splitsing in het debat, waarmee de discussie zich ontaard in een kat en muisspel waarbij het anti-Zwarte Piet kamp aantijgingen opwerpt en het pro-Zwarte Piet kamp deze elke keer tracht te weerleggen en monddood te maken.

In termen van governance zijn er door de twee genoemde hoofdkwesties dus twee grote discourscoalities ontstaan, namelijk de voor –en tegenstanders van Zwarte Piet. De interpretatie van de tegenstanders is dat Zwarte Piet racistisch is en gezien het verleden van Nederland niet meer in de huidige tijd past en de interpretatie van de voorstanders is dat Zwarte Piet onderdeel uitmaakt van een traditioneel kinderfeest, waarbij helemaal geen plaats is voor racistische bedoelingen. Deze twee coalities bekleden tijdens de gehele reconstructie van dit onderzoek de dominante rollen in het debat, waarbij ze elkaar telkens uitdagen door het opwerpen van werkelijkheidsdefinities door de ander weer worden weerlegd. Het probleemoplossende vermogen van het debat wordt door deze discourscoalities zodoende aan banden gelegd. Doordat de overheid, zoals straks aan bod zal komen, deze discussie niet faciliteert valt de belangrijkste sturingsopgave weg. Hierdoor is er alleen maar onderlinge strijd tussen de coalities en vinden er geen onderhandelingen plaats die aan de wieg zouden moeten staan van consensus en daarmee beleidsvorming.

4.2 Arena's

De context die de anti-Zwarte Piet groep schept met hun waarneming dat Afrikaanse mensen en mensen van Afrikaanse komaf binnen de Nederlandse samenleving worden onderworpen aan racisme, zou de Sinterklaasviering ontvankelijk moeten maken voor ingrijpen door beleid of wetgeving. Het beleidsprobleem dat zij met hun framework aan de kaak stellen is die van de negatieve stereotypering van Zwarte Piet binnen de Sinterklaasviering, en zij willen om deze rede dat Zwarte Piet moet worden aangepast op zodanige wijze dat er van een negatieve stereotypering geen sprake meer is. Met dit geformuleerde beleidsprobleem verspreidt het Zwarte Piet debat zich naar verschillende arena's waar de anti-Zwarte Piet groep de hun voor ogen hebbende aanpassing willen afdwingen. Deze verspreiding was goed te volgen door het breed uitgemeten podium dat door veel kranten werd geboden. Het gros van de discours betreffende de belichting van de ontwikkelingen van het debat is zoals in de methodologie al vermeld afkomstig van De Volkskrant en De Telegraaf.

Een van de arena's waar het debat zich naar verplaatst is het politieke arena en daarbij zou de regering haar bevoegdheid om Zwarte Piet aan te passen kunnen aanwenden. Premier Rutte ventileerde echter ten tijde van de aankondiging van het door de Verenigde Naties opgestarte onderzoek al dat de rol van Zwarte Piet bij de Sinterklaasviering geen zaak

van de regering is, maar van de samenleving (Telegraaf, 2013). Met dit statement maakt hij kenbaar dat hij overheidsingrijpen niet wenselijk vindt en dat iedereen zelf kan bepalen met welke kleur Piet wordt ingezet. Om zijn statement te concluderen voegde hij daaraan toe:

"Zwarte Piet is zwart, daar kunnen we weinig aan veranderen" (Rutte, 2013).

Vanuit de regering ondersteunde minister van cultuur Jet Bussemaker de positie van Rutte door het volgende te zeggen:

"De intocht van Sinterklaas is een lokale aangelegenheid. Het Rijk heeft daar geen bemoeienis mee. Het Sinterklaasfeest is onderdeel van de Nederlandse cultuur en dit wordt op verschillende manieren gevierd. Tot de Nederlandse cultuur behoort ook dat verschillende opvattingen naast elkaar kunnen bestaan" (Bussemaker, 2013).

Veel politieke partijen deelden het standpunt van premier Rutte en reageerden gelijkstemmend. De SP reageerde middels Kamerlid Jasper van Dijk met:

"Door een veranderende samenleving en nieuwe inzichten is het feest aan verandering onderhevig. Ook Piet is op sommige plaatsen aan het veranderen. Dat gebeurt vanuit de samenleving, het is ongepast om daar als politiek tegenin te gaan. Zwarte Piet wettelijk vastleggen gaat veels te ver" (Van Dijk, 2015).

D66 reageerde met eenzelfde strekking:

"D66 is van mening dat iedere organisatie van de Sinterklaasintochten overal in het land zelf moeten bepalen hoe ze het Sinterklaasfeest invullen. De landelijke politiek moet daar niet van bovenaf een mening over willen opleggen" (D66, 2015).

Naast deze statements kwam de Partij voor de Vrijheid met een 'Zwarte Pieten-wet', waarmee ze het uiterlijk van Zwarte Piet wilden vastleggen en bepalen dat gemeenten alleen hun medewerking aan een Sinterklaasviering mogen verlenen als het gevolg van Sinterklaas bestaat uit Zwarte Pieten (PVV, 2014). Wilders zei het volgende over zijn wetsvoorstel:

"Het is een kinderfeest. Dit heeft niets met racisme te maken. Ik hoop dat er een meerderheid voor is, dan kunnen we die traditie tenminste behouden" (Wilders, 2014).

In de Tweede Kamer kwam het wetsvoorstel van Wilders aan bod, maar de fracties van de Kamer schoten het wetsvoorstel af met het gelijkgestemde oordeel dat het geen taak voor de overheid is om het Sinterklaasfeest aan te passen (Volkskrant, 2016).

Deze politieke ontwikkelingen vormen ook een hoofdkwestie van het Zwarte Pieten debat. Binnen het gehele tijdsframe van dit onderzoek heeft het kabinet namelijk haar poot stijf gehouden met betrekking tot haar standpunt dat staatsinmenging niet wenselijk is. Zelfs na meermaals aansporen van de Verenigde Naties wilde het kabinet niet betrokken te raken bij de aanpassing van de Sinterklaasviering. Enkele maanden na de aankondiging van het onderzoek door de Verenigde Naties inzake de rol van Zwarte Piet binnen het Sinterklaasfeest heeft de Verenigde Naties een officiële brief naar het kabinet verzonden. In deze brief deed de Verenigde Naties een beroep op de Nederlandse overheid om het recht van gelijkheid en non-discriminatie van Afrikaanse mensen en mensen van Afrikaanse afkomst te waarborgen in overeenstemming met artikel 1 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, en artikel 2 en artikel 26 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten (Verenigde Naties, 2013). Deze brief kreeg vervolg door de publicatie van hun onderzoeksrapport in augustus van 2015, waarbij de Verenigde Naties vermeldde dat de discriminatie van mensen van Afrikaanse komaf in Nederland was toegenomen en het bestaan van racisme in Nederland wordt gebagatelliseerd (Volkskrant, 2015).

Op deze publicatie reageerde het kabinet hetzelfde als dat ze bij de aankondiging van het onderzoek van de Verenigde Naties naar Zwarte Piet deden. Rutte reageerde dat hij nog steeds vond dat hij de overheid geen rol in de aanpassing van het uiterlijk van Zwarte Piet zou moeten spelen:

"Zwarte Piet is geen staatsaangelegenheid. Behoed je voor een land waar de staat bepaalt hoe een volksfeest eruit ziet" (Rutte, 2015).

Rutte kreeg bijval van minister van Integratie Lodewijk Asscher:

"Ik vind het goed dat ze niet zeggen dat de overheid Zwarte Piet moet verbieden. Ze geven aan dat de traditie er voor iedereen moet zijn, dat is precies wat ik ook zeg" (Asscher, 2015).

Asscher onderstreepte dat de overheid er wel voor moet zorgen dat het debat tussen voor- en tegenstanders op een normale en beschaafde manier verder moet. Voor de Zwarte Piet discussie betekent deze stellingname van het kabinet dat het anti-Zwarte Piet kamp met hun framework niet in staat was om een draagvlak binnen de politieke arena te bewerkstelligen. Het gevolg hiervan was dat de Sinterklaasviering wetmatig niet werd aangepast.

Voor het Zwarte Piet debat betekent deze positionele inname van het kabinet dat de opgeworpen probleemstelling niet wordt ervaren als een beleidsprobleem. Dit is een opvallende en eigenlijk onverwachte ingenomen positie van het kabinet, want daarmee werpt het kabinet haar verantwoordelijkheid als uitvoerend en wetgevend orgaan van zich af, en geeft dus te kennen dat ze de roep om bescherming tegen discriminatie niet honoreren. Daarnaast heeft de regering ook vrijwel geen poging ondernomen om het debat te faciliteren en geprobeerd om de twee discourscoalities om tafel te krijgen om te onderhandelen over een mogelijk vervolgtraject dat zou moeten leiden tot beleidsvorming. Zoals al eerder geformuleerd is er dus geen opstap naar governance gemaakt, daar die mogelijkheid er zeker wel was. Daarnaast heeft de overheid ook geen actieve houding gegeven aan de oproep om het debat te faciliteren, aangezien de regering meende dat het een maatschappelijke aangelegenheid is. Mede door deze instelling zien we dat de Zwarte Piet discussie anno 2018 nog steeds jaarlijks een prominent onderwerp is.

Vanuit het postkoloniale perspectief is de ascetische opstelling van de regering uiterst bezwaarlijk. In de eerste plaats omdat de rechten van de bejegende bevolkingsgroep in overschrijdende mate wordt aangetast, zou de regering als toonbeeld van beleidsvoering en legitimiteit deze bejegening actief moeten tegengaan. Zolang er namelijk geen legitimiteit aan het beleidsprobleem kan worden ontleend, zal er nooit acceptatie plaatsvinden die moet leiden tot inbedding van de aanpassing die de anti-Zwarte Piet groep voor ogen heeft. De discours van de vertegenwoordigers van de regering zijn hierbij heel zwart-wit. De politiek probeert zich middels deze discours van elke verantwoordelijkheid te ontdoen door het stellen van twee punten. Het eerste punt is dat de overheid niet zo moeten beslissen of de Sinterklaasviering gecontinueerd of afgeschaft moet worden. Deze aannahme is redelijk apart als er wordt aangenomen dat dit de enigste twee opties zijn. Er zijn namelijk legio mogelijkheden te faciliteren waarbij er naar een oplossing wordt gezocht waardoor de Sinterklaasviering blijft bestaan, maar zonder de stereotypering van Zwarte Piet. Het tweede punt is dat de politiek ervanuit gaat dat het probleem zich in het maatschappelijke veld vanzelf wel op zal lossen als daar echt genoeg draagvlak voor is. Hiermee geven ze ook te kennen dat ze of het beleidsprobleem niet begrijpen of niet willen begrijpen. Aan de ene kant zou de politiek hiermee het probleemoplossend vermogen van het maatschappelijke middenveld hebben doen overschatten, want zoals duidelijk is geworden gaat het om een minderheid binnen de Nederlandse samenleving die Zwarte Piet wil aanpassen en daarbij zal

het aannemelijk zijn dat er minder momentum qua draagvlak voor gegeneerd kan worden. Of het geval aan de andere kant is dat er een geïmpliceerde assumptie in plaats is dat de regering haar vingers niet wil branden aan een discussie waaraan koloniale en racistische mechanismen zijn verbonden. Vanuit de postkoloniale kritiek zijn beide assumpties smartelijk. Het feit dat een dergelijke uiting van raciaal karakter zo makkelijk van de hand gewoven wordt door de politiek, komt de representatie van mensen van Afrikaanse komaf niet ten goede. De postkoloniale kritiek hierop is dan ook dat de politiek hier op zou moeten treden als katalysator om de rechten van de bejegende groep te waarborgen.

Het anti-Zwarte Piet kamp heeft zich naast het politieke arena ook in de juridische arena gemanoeuvreerd om een rechterlijke aanpassing van de Sinterklaasviering teweeg te brengen. Kunstenaar Quinsy Gario zette in oktober van 2013 de actie op om bezwaar te maken tegen de intocht van Sinterklaas in Amsterdam die plaatsvond in november van datzelfde jaar. Gario zei het volgende over de intocht:

"Het evenement herbergt in zijn huidige vorm een figuur dat de uitoefening op voet van gelijkheid van rechten van de mensen en de fundamentele vrijheden aantast en teniet doet. Het evenement zal op 17 november 2013 discrimineren. De organisatie en haar nationale en internationale sponsors overtreden strafrecht artikel 137c, 137d, 137e en 137f met de organisatie van de intocht" (Gario, 2013).

De gemeente Amsterdam ontving 21 bezwaarschriften tegen het verlenen van de vergunning voor de Sinterklaasintocht, waarna de bezwaarschriftencommissie van de gemeente Amsterdam zich over de klachten boog en ze uiteindelijk afwees (Telegraaf, 2013). Burgemeester van der Laan trok de vergunning voor de intocht niet in, omdat deze niet in strijd was met de handhaving van de openbare orde. Als reactie op de afwijzing van het bezwaar hebben enkele mensen uit het anti-Zwarte Piet kamp een rechtszaak tegen de Sinterklaasintocht aangespannen bij de voorzieningenrechter. De voorzieningenrechter wees het verzoek af met de volgende uitspraak:

"Met de burgemeester is de voorzieningenrechter van oordeel dat de belangen van verzoekers op dit moment geen of onvoldoende relatie hebben met de openbare orde en veiligheid en dat deze belangen geen grond op zich vormen om de vergunning te weigeren. Hoewel de voorzieningenrechter geenszins af wil doen aan de oprechte gevoelens van afkeer en pijn bij verzoekers, is de voorzieningenrechter het wel met de burgemeester eens dat eerst

duidelijk moet worden in hoeverre de figuur van Zwarte Piet (juridische) grenzen overschrijdt en dat het niet aan de burgemeester van Amsterdam is om daar in deze procedure een (eind)oordeel over te geven" (Rechtbank van Amsterdam, 2013).

Een half jaar na deze uitspraak van de voorzieningenrechter stonden enkele tegenstanders van Zwarte Piet en afgevaardigden van de gemeente Amsterdam weer tegenover elkaar in de rechtbank (Telegraaf, 2014). Ditmaal werd er door de tegenstanders van Zwarte Piet een bodemprocedure gestart bij de bestuursrechter van Amsterdam met als inzet de vraag of Zwarte Piet racistisch is, en of burgemeester van der Laan daarom de vergunning voor de Sinterklaasintocht had moeten weigeren. Namens de tegenstander van Zwarte Piet maakte jurist Frank King het volgende statement:

"Hij (Zwarte Piet) is een racistische karikatuur, kwetsend en vernederend voor veel mensen, gefaciliteerd door de overheid. Hij (de rechter) moet recht spreken en een knoop doorhakken, zodat iedereen weet hoe het ervoor staat" (King, 2014).

Namens de gemeente van Amsterdam kwam gemeentejurist Riccardo Osterwald met het al eerdere ingenomen standpunt dat de burgemeester alleen een evenementenvergunning kan weigeren als de openbare orde in het geding is (Telegraaf, 2014). Om dit standpunt kracht bij te zetten formuleerde hij:

"De discussie moet daarom volgens de burgemeester niet worden gevoerd op zijn bureau, maar in de maatschappij. De maatschappij maakt tradities en kan die ook veranderen" (Osterwald, 2014).

De bestuursrechter van Amsterdam bepaalde uiteindelijk in de bodemprocedure dat de gemeente Amsterdam de vergunning van de Sinterklaasintocht van 2013 opnieuw moest bekijken (Telegraaf, 2014). Volgens de rechtbank was Zwarte Piet voor veel zwarte Amsterdammers kwetsend en is de link met het slavernijverleden nadrukkelijk aanwezig. Burgemeester van der Laan ging tegen dit verdict in beroep bij de Raad van State omdat hij vond dat deze discussie niet in de rechtszaal uitgevochten moest worden, maar in de samenleving. Mocht van der Laan de zaak hebben verloren, dan bestond er de mogelijkheid dat dit ook gevolgen kon hebben voor de vergunningen die andere gemeenten hadden afgegeven voor Sinterklaasintochten. In november van 2014 stelde de Raad van State de gemeente Amsterdam in het gelijk met betrekking tot het verstrekken van de vergunning voor de Sinterklaasintocht. Volgens de Raad van State hoeft de burgemeester bij het

verstrekken van een evenementenvergunning niet te toetsen of Zwarte Piet racistisch is (Volkskrant, 2014).

Uit de uitspraak van de Raad van State kwam het volgende:

"De burgemeester van Amsterdam heeft de vergunningaanvraag voor de Sinterklaasintocht voor 2013 terecht alleen getoetst aan de eisen van openbare orde en veiligheid. Hij is niet bevoegd de vraag te beantwoorden of van de figuur van 'Zwarte Piet' een discriminerend effect uitgaat en daardoor een schending oplevert van het grondrecht op respect voor het privéleven en het discriminatieverbod. Het begrip openbare orde is niet zó ruim dat de burgemeester bij de handhaving daarvan ook rekening zou moeten houden met "het voorkomen van stigmatisering, ongelijke behandeling of discriminatie" (Raad van State, 2014).

De gehele gang naar de rechter en het daaruit voortvloeiende verdict vormt de laatste hoofdkwestie van dit onderzoek. Voor de Zwarte Piet discussie betekende deze juridische ontwikkeling dat de aanpassing van Zwarte Piet in de Sinterklaasviering niet via toetsing aan de wet kon worden afgedwongen. Het opmerkelijke aan deze situatie is dat de hele rechtsgang grotendeels heeft gedraaid om de vergunningsaanvraag, daar in wezen de individuele rechten van de mensen toebehorende aan een bepaalde bevolkingsgroep worden geschonden. Waar de intocht ook kon worden getoetst aan het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, is dit gek genoeg niet gebeurd. Uit de berichtgeving is niet helemaal duidelijk naar voren gekomen waarom gekozen is voor de juridische toetsing van de gehele intocht in plaats van alleen de toetsing van Zwarte Piet. De uitkomst van het beroep van de gemeente Amsterdam bij de Raad van State geeft naast het signaal dat er alleen maar naar de openbare orde gekeken wordt in plaats van discriminerende praktijken ook een signaal af aan andere gemeenten, omdat door dit beroep is gebleken dat gemeenten niet kunnen worden opgelegd om de Sinterklaasvieringen aan te passen. Wel staat het de gemeenten vrij om een eigen invulling aan de Sinterklaasviering te geven. Desalniettemin hebben deze rechtszaken wel veel publiciteit gekregen, die vervolgens een duidelijke doorwerking hebben gehad op een andere arena waarin de Zwarte Piet discussie zich heeft genesteld.

Zo hebben de rechtszaken veel invloed gehad op de economische arena, waardoor bedrijven veelal voor het blok werden gezet om een positie tegenover Zwarte Piet in te

nemen. Met deze positionering moesten bedrijven een aantal strategische keuzes afwegen om ervoor te zorgen dat hun klandizie niet onder de ontwikkeling van het Zwarte Piet debat zou lijden. Uit de data komt duidelijk naar voren dat bedrijven konden terugvallen op drie strategische keuzes: de bedrijfsvoering onveranderd laten, de bedrijfsvoering ten dele aanpassen, en de bedrijfsvoering over een andere boeg gooien. Veel bedrijven kozen in het begin van het Zwarte Piet debat om zich afzijdig te houden en pas veranderingen door te voeren wanneer in de maatschappij duidelijk naar voren kwam dat Zwarte Piet niet meer wenselijk is. Zodoende kozen winkels als de Bijenkorf, HEMA, en Albert Heijn er in eerste instantie voor om hun bedrijfsvoering niet aan te passen, maar naarmate het debat vorderde hebben deze drie winkels hun beleidsvoering toch aangepast. De HEMA heeft getracht Zwarte Piet in de ban te doen, en kreeg als reactie daarop een heuse boycot voor de kiezen (Volkskrant, 2104). Albert Heijn heeft Zwarte Piet grotendeels de deur gewezen door ervoor te kiezen om in reclames en campagnes binnen en buiten de winkel Zwarte Piet niet meer te vertonen. Woordvoerder Els van Dijk zei daar het volgende over:

"We zijn tot de conclusie gekomen dat Albert Heijn niet doof moet zijn voor het maatschappelijk debat rond Zwarte Piet dat de laatste tijd duidelijk is verhard. Je moet iets met zo'n discussie" (Van Dijk, 2014).

Daarnaast koos Albert Heijn ervoor om Sinterklaasartikelen te verkopen waarop Zwarte Piet niet meer werd afgebeeld. Ook deze beleidsaanpassing kwam onder vuur te liggen, waardoor Albert Heijn al snel de gemoederen moest sussen met het statement dat Zwarte Piet niet helemaal uit de winkel verdwijnt (Telegraaf, 2014). Een van de weinige bedrijven die ervoor kozen om de bedrijfsvoering onveranderd te laten waren Bol.com en Intertoys. Bol.com koos ervoor om Zwarte Piet in dezelfde hoedanigheid te laten als waarin hij afgelopen jaren de website van het bedrijf sierde. Bol.com zei daarover:

"Wij laten deze Zwarte Piet-discussie, net als andere politieke discussies, aan ons voorbijgaan. Wij verwachten dat het Sinterklaasfeest ook dit jaar weer groots gevierd zal worden in Nederland" (Bol.com).

Uit deze passage komt naar voren dat de publiciteit van het Zwarte Piet debat een impact heeft op de beleidsvoering van veel bedrijven. Voor bedrijven is er geen perfecte oplossing om het debat het hoofd te bieden. Als ze er aan de ene kant voor kiezen om het debat aan zich voorbij te laten gaan, dan worden ze bekritiseerd om hun discriminerende

stellingname en aan de andere kant worden ze door vele mensen weggehoond, en zelfs geboycot als ze Zwarte Piet willen aanpassen of verwijderen. Het komt vanuit deze arena duidelijk naar voren dat er geen middenweg is tussen de twee frameworks binnen het Zwarte Piet debat. Winkels kunnen er niet voor kiezen om iedereen tevreden te houden door deels Zwarte Piet te behouden en deels aan te passen. Het gaat nu om een overwogen keuze tussen het ene frame of het andere, waarbij de keuze verschillende implicaties tot gevolg kan hebben.

De arena's geven een duidelijk beeld van de constellatie van het machtspectrum waar het Zwarte Piet debat zich in ontwikkelt. Het anti-Zwarte Piet kamp tracht met hun voorstelling van het beleidsprobleem omtrent de verschijning van Zwarte Piet een aanpassing te bewerkstelligen door zich te beroepen op enkele wetten en verdragen die hun tegen belediging en kwetsing vrijwaren. De voorstelling van het beleidsprobleem heeft een aantal implicaties teweeg gebracht, waardoor de status quo van 2013 gedeeltelijk is veranderd. Waar de wetgevende macht van Nederland een non-beleid vasthield en de rechtsprekende macht de voorgestelde aanpassing afwees, hebben zich enkele kleine aanpassingen in de uitvoerende macht voorgedaan. Alhoewel het kabinet zich niet in het debat mengde met beleid, heeft de publiciteit van het debat binnen de media en door de verschillende rechtszaken er toe geleid dat de uitvoerende macht op lager niveau, de gemeenten in dit geval, voor een deel hebben toegegeven aan de voorgestelde veranderingen aan Zwarte Piet. In verschillende gemeenten heeft men namelijk getracht om de tegenstanders van Zwarte Piet deels of geheel tegemoet te komen in hun beleidsprobleem. Zodoende werden er bijvoorbeeld meer gekleurde Pieten toegevoegd en hier en daar werd de zwarte schmink vervangen door roetvegen. Zo is dus te zien dat de krachten achter het Zwarte Piet debat de machtsconstellatie vrijwel ongeroerd lieten, maar dat de discussie en daarmee de aanpassing van Zwarte Piet wel momentum aan het winnen is. Hierdoor heeft de discussie meer draagvlak weten te creëren voor het perspectief dat Zwarte Piet discriminerend is en de scheve verhoudingen ten opzichte van de Afrikaanse bevolking in Nederland met Zwarte Piet in stand wordt gehouden.

4.3 Kernobservaties en interpretaties.

De kernobservaties en interpretaties ervan kunnen worden beschreven aan de hand van de in de analyse genoemde kernkwesties. De eerste kernkwestie was die van de inmenging van

de Verenigde Naties en haar daaropvolgende advies naar de Nederlandse regering. De boodschap dat een diepgewortelde culturele traditie discriminatoire praktijken niet rechtvaardigt en dat zij menen dat de Nederlandse regering de armen uit de mouwen moet steken om deze discriminatoire praktijken tegen te gaan, kan als een duidelijke illustratie van het wantrouwen geïnterpreteerd worden die de Verenigde Naties heeft jegens de mogelijke ontwikkeling dat deze discussie op het maatschappelijk middenveld wordt uitgevochten zonder enige vorm van sturing of afbakening. Gezien hoe het debat zich gaandeweg heeft gemanifesteerd kan er niet anders geconcludeerd worden dat dit een terecht wantrouwen van de Verenigde Naties was. De volgende kernkwestie die haar intrede deed was die van de twee opponerende discourscoalities. Deze twee discourscoalities hadden elk hun eigen framework die gedurende het gehele debat een prominente positie innamen. De frames die hiermee gemoeid waren vormden zich rondom belangrijke kernthema's van het debat. De kernthema's waren die van racisme, stereotypering, en slavernij. De ene coalitie trachtte deze thema's te ondersteunen doormiddel van discours die was ingebed in argumentatielijnen die Zwarte Piet aan deze concepten linkten en de andere coalitie trachtte deze keer op keer te weerleggen door de discours zo te verdraaien dat deze links op niets meer dan misplaatste laster leek. Gedurende het debat was er geen enkele toenadering van de coalities tot elkaar, waardoor er geen consensus kon worden bereikt en daarmee daadkrachtig beleid in werking kon worden gesteld. Dit was veelal te wijten aan de kernkwesties dat zowel de Nederlandse regering als het juridische apparaat geen actieve poging ondernam om Zwarte Piet aan te passen. De Nederlandse regering vond Zwarte Piet een maatschappelijke aangelegenheid en wilde daarbij naast het feit dat ze niet wilden optreden als wetgevend en uitvoerend orgaan, ook niet optreden als faciliterend orgaan voor het debat. Zodoende bleef het debat stuurloos en kon geen enkele impasse doorbroken worden, totdat uiteindelijk de gemeenten zelf een eigen invulling aan de Sinterklaasviering gingen geven. Ook de rechterlijke macht kon of wilde geen spijkers met koppen slaan, want zij meende dat alleen de openbare orde getoetst kon worden aan het voorgeschotelde probleem van de hoedanigheid van Zwarte Piet binnen de Sinterklaasviering. Daarbij zijn ze dus in gebreke gebleven om de rechten van de mens in dit geval te beschermen.

5. Conclusie

Het debat over de Sinterklaasviering kan in de door dit onderzoek gereconstrueerde tijdspanne worden gekenmerkt als een patstelling tussen twee uiterste tegenovergestelde kampen met daartussen een veelal onopgemerkt gebleven grijsgebied. Aan de ene kant komt de aanpassing van de Sinterklaasviering als beleidsprobleem naar voren in de opwerping van het racistische voorkomen van Zwarte Piet en is daarmee een uiterste. Aan de andere kant krijgt de aangeslagen instelling van veel Nederlanders die het feest niet veranderd willen zien vorm door de bepleiting van gemeente onschuld van een traditioneel kinderfeest in het andere uiterste.

Dit onderzoek heeft getracht te reconstrueren hoe in samenspel met de voor –en tegenkrachten het Zwarte Pieten debat is georganiseerd tegen de achtergrond van het postkolonialisme. Allereerst is binnen deze reconstructie de vraag opgeworpen welke positie prominente actoren in hebben genomen en welke argumenten zij gebruiken om het debat aan te jagen. Het antwoord op deze vraag is dat het aanjagen van het debat vanuit het anti-Zwarte Pieten kamp in gang is gezet nadat de Verenigde Naties zich ten tijde van haar onderzoek naar de Sinterklaasviering uitsprak over de kwestie. Uit de data-analyse is naar voren gekomen dat de Verenigde Naties het leidende prominente frame hebben opgezet waarin ze zowel het voorkomen als de rol/werkzaamheden van Zwarte Piet binnen de Sinterklaasviering linken aan de karakteristieken van een slaaf gedurende de Europese koloniale expansie. Dit frame gaat hand in hand met de benaming van het fenomeen waaraan het etiket ‘racisme’ wordt gehangen en hieromheen ontstond een discourscoalitie die dit met verdere argumenten onderbouwde en verdedigde. Als reactie hierop worden deze aantijgingen gepareerd door het frame, waarin de daadwerkelijke oorsprong van de Sinterklaasviering wordt aangehaald met de aanname dat deze de slavernijperiode pre-dateert, die door een groot deel van de Nederlandse bevolking wordt aangehangen. De benaming die hiermee gepaard gaat is dat het een traditioneel kinderfeest is waar geen plaats is voor racisme. Niet alleen in de twee geselecteerde kranten die onder de loep werden genomen was het contrast tussen de twee kampen duidelijk zichtbaar, maar ook op andere media zoals Facebook ontstonden er ware argumentatiebatterijen en scheldkanonnades. De thema’s racisme en traditioneel kinderfeest werden hier aangevuld

met de aanname dat Zwarte Piet een negatieve stereotypering is, en aan de andere kant dat zijn functie binnen de Sinterklaasviering helemaal niet racistisch is.

Vervolgens heeft dit onderzoek de arena's in beeld gebracht waar het debat zich tot een prominent onderwerp ontpopte. Het antwoord op de vraag binnen welke arena's het debat plaatsvindt is: de politieke arena, de juridische arena, en de economische sector. Wat duidelijk naar voren komt in de politieke arena is dat bijna geen enkele politieke partij duidelijk stelling nemen in het opzicht dat ze voor of tegen Zwarte Piet zijn. In het verlengde hiervan houdt de regering haar handen af van de gehele discussie en legt het verdere verloop ervan in de schoot van de samenleving neer, waarmee de regering dus haar bestuurlijke en wetgevende bevoegdheid niet aanwendt. Een vooraanstaande faciliterende functie neemt de regering ook niet op haar, waardoor het debat zich veelal ongeorganiseerd en wanordelijk voortbeweegt naar andere arena's. De volgende vraag die dit onderzoek opwierp was welke factoren van invloed zijn voor het beleidsvormingsproces en of er governance plaatsvindt. Van beleidsvormingsprocessen in de politieke arena en governance is echter vrijwel geen sprake. Er vinden namelijk geen hybride arrangementen plaats, daar beide coalities aan hun eigen zijde van het spectrum blijven en geen toenadering tot elkaar zoeken en de Nederlandse regering geen actieve rol ambieert. Zonder facilitator kon er in het geval van het Zwarte Pieten debat dus geen consensus worden bereikt, omdat er alleen maar strijd was tussen de belanghebbende partijen en geen samenwerking gerealiseerd kon worden. Naast de politieke arena kreeg het debat ook een voet tussen de deur in de juridische arena. Middels de voorzieningenrechter en daaropvolgend de bestuursrechter wilde het anti-Zwarte Pietenkamp de aanpassing van Zwarte Piet door toetsing aan de wet afdwingen. In een bodemprocedure werd dit geschil in het voordeel van het behouden van Zwarte Piet beslecht en daarmee waren de mogelijkheden van de tegenstanders in de juridische arena uiteindelijk grotendeels uitgeput. Gedurende de perikelen in de politieke – en juridische arena verspreidde de discussie zich hevig naar de nationale media en andere discussie-platformen waar menigeen zijn of haar mening kenbaar maakte, veelal in niet mis te verstane bewoordingen. Ook de economische arena moest ten tijde van de hevige discussie een strategische positie innemen ten aanzien van Zwarte Piet. Zo deden enkele grote ketens Zwarte Piet in de ban, waar anderen juist marketingtechnisch aan de haal gingen met het feit dat Zwarte Piet bij hen zwart blijft. Deze gehele cyclus in de verschillende arena's heeft, alhoewel het tot dan toe niet tot regelgeving heeft geleid, enorm veel stof doen opwaaien.

Vanuit de data-analyse is uiteindelijk belicht dat de bevoegdheid en verantwoordelijkheid voor het dan wel niet aanpassen van de Sinterklaasviering, in de vorm van de geplande intochten, voor de rekening kwam van het gemeentelijke apparaat. Zo kon elke gemeente zelf een oordeel vellen over de vraag of Zwarte Piet moest worden aangepast om dit vervolgens te bewerkstelligen. Deze bewerkstelling werd door een aantal gemeenten gedaan in de vorm van het aanpassen van de kleur van Zwarte Piet of de mate van de hoeveelheid schmink die Pieten droegen zodanig te verminderen dat het als ornamentele roetvegen gezien werd.

Tot slot komt de vraag in hoeverre kan het Zwarte Pieten debat worden gedefinieerd als een postkoloniaal debat en welke implicaties dit met zich meebrengt aan bod. Het postkoloniale vraagstuk komt in het debat heel duidelijk naar voren in de angstvallige schreeuw van een groot deel van de Nederlandse samenleving die probeert de status quo te waarborgen. Wat voor hen de status quo waarborgen is, is vanuit de postkoloniale theorie en daarmee ook de postkoloniale kritiek dat daarmee de representatie van gekleurde bevolkingsgroepen onderdrukt wordt. De discours die in het debat wordt gebruikt geldt daarbij als een politieke macht waarmee deze onderdrukking van de representatie is geconstitueerd in de huidige Nederlandse maatschappij. Vanuit de data-analyse komt duidelijk naar voren dat de machtsverhouding tussen mensen die Zwarte Piet als racistisch ervaren en mensen die Zwarte Piet niet als een racistische bejegening erkennen volkomen uit balans is. Gezien de plaatsgevonden discours kan er beargumenteerd worden dat beide stellingnames een even groot platform hebben gehad in de media en andere arena's om hun standpunten te verkondigen, maar dat op momenten dat er bestuurlijke –en rechtsprekende impasses konden worden doorbroken in het voordeel van de anti-Zwarte Pietenbeweging, en daarmee dus de gelijkwaardigheid van de mens erkennen om zo de scheve balans te nivelleren, deze alle keren aan het kortste eind trok. Veel Nederlanders erkennen de link van de Sinterklaasviering met het koloniale verleden van Nederland ook niet, aangezien de nationale identiteit nauw is verbonden met het kolonialisme en de implicatie hiervan is dat daarmee de grote kloven die zijn ontstaan na het koloniale proces instant worden gehouden. Met deze postkoloniale kritiek op de Nederlandse identiteit, waarbij dus vast wordt geklampt aan koloniale elementen, komt ook de wankelheid van de discussie boven drijven. Vanuit het nationaal perspectief kenmerkt deze wankelheid zich in de positionering van de Nederlandse regering die de strijd wil vermijden als het gaat om de keuze tussen gelijkwaardigheid van de mens of de instandhouding van culturele traditie. Vanuit het

internationale perspectief wordt er schande gesproken van de non-decisies van zowel overheid als rechterlijk macht en wordt de racistische instandhouding van Zwarte Piet als een alarmerende kwestie gezien. Daarmee is de discrepantie tussen het bestuurlijke niveau van Nederland, en internationale instituties en media is op zijn zachts gezegd bizar te noemen. Tot slot draagt het uitgebrachte advies van de Verenigde Naties ook bij aan de wankelheid van de discussie. Waar de VN daadkrachtig had kunnen optreden om het in gebreke blijven van de Nederlandse regering teniet te doen, gaven zij alleen een niet-bindend advies af aan de Nederlandse regering. In dit advies komt naar voren dat ook de VN van mening is dat het Nederlandse volk over de affaire Zwarte Piet moet discussiëren en beslissen. Gekoloniseerde culturen in Nederland worden dus niet alleen door haar eigen regering in de steek gelaten, maar ook door een van de grootste internationale instituties die veelal prijkt met de stelling dat zij gelijkwaardigheid hoog in het vaandel heeft.

De waarde van de gevonden inzichten in dit onderzoek is dat, ondanks de inmenging van de Verenigde Naties, het debat in grote mate stuurloos is gebleven en voor een lange tijd bij een impasse is gebleven. Vanuit het bestuurlijke, maatschappelijke –en rechterlijke veld heeft het debat geen daadkrachtig beleid af kunnen dwingen. Dit onderzoek heeft laten zien dat het waarborgen van de status quo weinig meerwaarde heeft, aangezien deze discussie tot in den treure gevoerd zal worden. De impasse is nu deels doorbroken waarbij nu elk van de Nederlandse gemeenten voor de keuze staat hoe ze de Sinterklaasviering invulling gaan geven. De vraag is echter alleen of dit voldoende consensus en draagvlak kan genereren om de eindeloze discussie aan banden te leggen. Het gevaar zit namelijk verscholen in de aanname dat zolang de Sinterklaasviering niet bestuurlijk wordt ingekaderd, de polarisatie in de Nederlandse samenleving alleen maar groter zal worden. De Nederlandse bevolking zal natuurlijk altijd haar standpunten blijven ventileren, maar als er op nationaal niveau beleid wordt uitgestippeld dan zal de inbedding van de Sinterklaasviering verankerd zijn. Daarmee zal tegelijkertijd een signaal worden afgegeven om zowel de nationale als internationale soevereiniteit van Nederland te verstevigen. Tot slot heeft dit onderzoek een illustratie gegeven van hoe het postkoloniale discours tot uiting komt in het Zwarte Piet debat. Hieruit komt naar voren dat het postkoloniale discours begrepen moet worden aan de hand van het Nederlandse slavernijverleden en de aangehaalde schuld kwestie in zowel nationale –als internationale media. De worsteling van Nederland met haar koloniale verleden in relatie tot de nationale identiteit van Nederlanders die veelal nauw verbonden is met het kolonialisme,

zorgt voor een duidelijke postkoloniaal discours die als linguïstisch raamwerk gelezen kan worden. Dit linguïstische raamwerk van het Zwarte Piet debat dient dan ook bij voorstek als een lens om Zwarte Piet als negatief mechanisme in de nawerking van het koloniale systeem te benaderen en daarop kritiek te leveren.

7. Referentie lijst

Albert Heijn vervangt Zwarte Piet door wit jongetje (2014). Verkregen op 13 december 2017 van www.telegraaf.nl.

Albert Heijn: Zwarte Piet blijft (2014). Verkregen op 13 december 2017 van www.telegraaf.nl.

Ashcroft, B., Griffiths, G., & Tiffin, H. (1989). *The Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-colonial Literatures*. Londen: Routledge

Atkinson, R., Held, G., & Jeffares, S. (2010). Theories of Discourse and Narrative: What Do They Mean for Governance and Policy? *Sustainability in European Environmental Policy*, pp. 137-152, Londen: Routledge.

Bahri, D. (1996). *Between the Lines: South Asians and Postcoloniality*. Philadelphia: Temple University Press, U.S.

Bekkers, V.J.J.M. (2007). *Beleid in beweging; achtergronden, benaderingen fasen en aspecten van beleid in de publieke sector*. Den Haag: Lemma.

Benaderingen Letterkunde. *Postkoloniale kritiek*. Verkregen op 3 januari 2018 van <http://cf.hum.uva.nl>.

Bhabra, G.K. (2014). *Postcolonial and decolonial dialogues*. Londen: Routledge.

Bijman, S. (2014). *Zwarte Piet en Sinterklaas*. Verkregen op 14 december 2017 van <https://vraagde2ekamer.nl>.

Bockma, H., & Dirks, B. (2014). *Amsterdam wint zaak over Sinterklaasintocht bij RvS*. Verkregen op 20 december 2017 van www.volkskrant.nl.

Burgemeester mag bij vergunning voor Sinterklaasintocht geen oordeel vellen over 'Zwarte Piet'.

Cohen, J. (2015). *Dit zijn de hoofdpunten uit de discussie over Zwarte Piet*. Verkregen op 12 december 2017 van www.nu.nl.

Van Dijk, T.A. (1997). *Discourse Studies. A multidisciplinary introduction*. Londen: Sage.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Fischer, F. (1995). *Evaluating Public Policy*. Belmont: Watsworth Publishing Company.

Fontein, J. (2013). *Hoofd VN-onderzoek: Zwarte Piet is terugkeer slavernij*. Verkregen op 13 december 2017 van www.volkskrant.nl.

Foucault, M. (1969). *L'archéologie du savoir*. Parijs: Gallimard.

Foucault, M. (1971). *L'ordre du discours*. Parijs: Gallimard.

Friese, S. (2017). *How to Make the Best of Codes in ATLAS.ti*. Verkregen op 14 april 2018 van <https://atlasti.com>.

Gario, Q. (2013). *Zo dien je een bezwaarschrift in tegen de Amsterdamse Sinterklaasintocht*. Verkregen op 15 december 2017 van <https://www.roetinheten.info>.

Hajer, M.A. (1989). Discours-coalities in politiek en beleid. *Beleidswetenschap*, 3, 242-262.

Hajer, M.A. & Wagenaar, H. (2003). *Deliberative policy analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kruijt, M. (2013). *Geen twijfel: 'Zwarte Piet stamt af van kindsclaven'*. Verkregen op 14 december 2017 van www.volkskrant.nl.

Lindblom, C.H. (1959). The science of muddling through. *Public Administration Review*, 19, 79-88.

Morris, R.C. (2010). *Can the Subaltern Speak?* New York: Columbia University Press.

Oomen, E. (2014). *Albert Heijn doet toch Zwarte Piet in de ban*. Verkregen op 15 december 2017 van www.ad.nl

Oomen, E. (2015). *Woede om reactie Rutte op VN-rapport Zwarte Piet*. Verkregen op 15 december 2017 van www.ad.nl

Pridmore, J. (1998). *Positioning the 'postcolonial' debat*. Londen: Routledge.

PVV-wet moet Zwarte Piet zwart houden (2014). Verkregen op 13 december 2017 van www.volkskrant.nl.

Qda-software, (2017). *De volgende mijlpaal in kwalitatieve data-analyse – ATLAS.ti 7*. Verkregen op 12 januari 2018 van www.qda-software.nl.

Raad van State. (2014, 12 november). ECLI:NL:RVS:2014:4117. Geraadpleegd op 20 december 2017 van <https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/zoeken-in-uitspraken/tekst-uitspraak.html?id=81512>.

Rechtbank Amsterdam. (2014, 3 juli). ECLI:NL:RVS:2014:4117. Geraadpleegd op 20 december 2017 van <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBAMS:2014:3888>.

Rutte bemoeit zich niet met Zwarte Piet (2013). Verkregen op 12 december 2017 van www.telegraaf.nl.

Sabel, P., & De Vries, J. (2013). *Dit moet u weten voordat u zich in het zwartepietendebat mengt*. Verkregen op 13 december 2017 van www.volkskrant.nl.

Scheer, A-J. (2013). *'Zwarte Piet is nooit een slaaf geweest'*. Verkregen op 15 december 2017 van www.volkskrant.nl.

Schön, D., & Rein, M. (1994). *Frame Reflection: Toward the Resolution of Intractable Policy Controversies*. New York: Basic Books.

Smith, C.S. (2001). Discourse modes: aspectual entities and tense interpretation. *Cahiers du Grammaire*, 26, pp. 183-206.

Smith, C.S. (2003). *Modes of discourse: the local structure of texts*. Cambridge: University Press.

Stone, D. (2003). *The policy paradox*. New York: Norton & Co.

Teisman, G. (1992). *Complexe besluitvorming*. Den Haag: VUGA.

Tennekes, H. J. (2005). *Wat donoren zien in good governance: Discoursanalyse van het ontwikkelingsgebied van Nederland en Duitsland*. Enschede: University of Twente.

Thomas, G. (2011). *How to Do Your Case Study: A Guide for Students and Researchers*. Thousand Oaks: Sage Publications Ltd.

Tubbing, L. (2014). *Secundaire data ondergeschoven kindje?*. Verkregen op 23 januari 2019 van <https://deafstudeerconsultant.nl>.

United Nations, Office Of The United Nations High Commissioner For Human Rights, *AL Af. Descent 2012 Cultural rights*, G/SO 214 (78-15) (17 Januari 2013), beschikbaar op undocs.org/G/SO/214.

United Nations, Committee on the Elimination of Racial Discrimination, *Concluding observations on the nineteenth to twenty-first periodic reports of the Netherlands**, CERD/C/NLD/CO/19-21 (28 Augustus 2015), beschikbaar op <https://tbinternet.ohchr.org>.

Van der Velden, L. (2014). *'Vanaf volgend jaar geen Zwarte Piet meer in de Hema te vinden'*. Verkregen op 15 december 2017 van www.volkskrant.nl.

Van der Velden, L. (2014). *Rechter Amsterdam: Zwarte Piet is een kwetsend figuur*. Verkregen op 15 december 2017 van www.volkskrant.nl.

VN: Nederland doet te weinig tegen racisme (2015). Verkregen op 14 december 2017 van www.volkskrant.nl.

Wilschut, M. (2000). *Het leven van de slaven in de Nederlandse koloniën*. Verkregen op 12 december 2017 van www.historischnieuwsblad.nl.

Winkels houden vast aan Zwarte Piet. (2013). Verkregen op 13 december 2017 van www.telegraaf.nl.

Zwarte Piet blijft gemoederen bezighouden (2014). Verkregen op 13 december 2017 van www.telegraaf.nl.

Zwarte Piet struikelt over artikel 8 (2014). Verkregen op 14 december 2017 van www.volkskrant.nl.

Facebookberichten

Anoniem 1. (2015, 1 juli). Wat een stelletje idioten zijn jullie. Er was in het verleden geen enkele Nederlander die aan racisme dacht tijdens het St.Nicolaasfeest. Zelig om een kinderfeest zo te verpesten. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 2. (2015, 30 juni). Wat is er mis als je inderdaad wil verkleden al neger is dat mis dan ... snap het niet zo ... als ik met carnaval met een avropruik oploop en me als samba danser verkleed is er niks mee... waar gaat dit toch over helemaal nergens over een onschuldig kinderfeest. En zie er geen kwaad in slaat sinterklaas zijn pieten ... nee volgens mij is piet een kindervriend is het dwangarbeid ... nee het is een nederlandsfeest wat al sinds weet ik hoe lang gevierd wordt ... met veel plezier en lachende kinderen ... [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 3. (2015, 5 juli). Het is toch nooit goed in dit land, als het sinterklaas feest dalijk verkracht is, is er wel weer iets nieuws wat racistisch is, ik heb in mijn jeugd nooit gedacht aan racisme of discriminatie als de stoomboot binnen kwam, ik dacht misschien hooguit dat die vrolijk verklede mensen snoep en pepernoten uitdeelde, ik zou eerder zeggen dat dit niet echt een negatief beeld gaf over mensen met een donkere huidskleur, eerder positief..

En dan komt deze hele discussie op gang, en dan creëer je zelf de beelden wat geen enkel nederlands kind tot nu toe gehad heeft.. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 4. (2015, 1 juli). Jullie zijn een stelletje eerste klas kneuzen met je dicriminatie het is een kinderfeest zp blijft lekker zwart hier komen en denken dat je een Nederlandse traditie kan aanpassen nou dacht het maar ff niet! als zwarte piet niet zwart is maar blank is het toch discriminatie voor de blanke mensen ;-). [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 5. (2015, 28 juni). Natuurlijk is slavernij niet goed te praten. maar er zijn zowel blanke als donkere slaven verkocht maar die discussie zou niet eens gevoerd moeten worden. een slaaf is een slaaf, blank of zwart dat maakt niet uit. En natuurlijk valt er wat voor te zeggen als mensen interesse tonen in die geschiedenis daar van. Vind alleen dat we er in het hedendaagse leven ons daar niet meer door moeten laten beïnvloeden. ja het is erg wat er gebeurt is maar zolang je het zelf niet meegemaakt hebt stel je dan niet zo aan. stop

je niet in die slachtofferrol... ajb zeg... [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 6. (2015, 27 juni). Wat een zielige bende, als donkere mensen zich gediscrimineerd voelen, waarom vieren ze sinterklaas dan ook op de Antillen en Suriname. Daar slinken ze zich ook gewoon ZWART en vinden ze het nog leuk ook, waar ik dan veel respect voor heb. Ik zeg als je diep gaat graven kan je altijd wat vinden. Ik zeg vind je sinterklaas een racistische feest!! Dan zeg ik get a life!!! [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 7. (2015, 1 juni). Ik snap niet dat er mensen zijn die menen dat ze de traditie van nederland kunnen weigeren, zoals het verhaal gaat, dat de piet door de schoorsteen gaat, deze wordt dan zwart, ik heb nog nooit een paarse of gele of oranje piet door een schoorsteen zien komen. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 8. (2015, 5 juni). Traditie is dat wat mensen samenbindt van generatie op generatie. Tradities worden doorgegeven, kunnen soms veranderen, maar deze verandering kan nooit van bovenaf worden afgedwongen ! Door hun ouderdom en functie ten behoeve van de gemeenschap zijn tradities van onschatbare waarde. Tradities geven betekenis aan het leven van alledag en maken ons leven op die manier kleurrijker. Zo brengt Zwarte Piet onze kinderen een gevoel voor goed en kwaad, vrijgevigheid en gezelligheid bij. Het sinterklaasfeest is bij uitstek een voorbeeld van zo'n traditie. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 9. (2015, 19 mei). Zwarte piet is van oudsher al een traditie, dat een paar donkere mensen in de bijlmer zich er aan ergeren en het een landelijke ergenis maken vind ik triest Laat de traditie een traditie zijn. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 10. (2015, 14 mei). Weet je wat diep triest is allemaal roepen dit is niet normaal dat je hardhandig wordt aangepakt. Hier kijken ze niet naar afkomst maar naar je gedrag kan je niet gedragen en ga je er tegen in hoe harder je aangepakt wordt. En ben je er niet meeneens met de tradities in nl jammer dan wij moeten multicultureel zijn en andermans tradities respecteren. Maar hier in ons eigenland moeten wij aanpassen en tradities opgeven. Anders is het racisme. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 11. (2015, 25 april). Tuurlijk joh, er is niks racistisch aan Sinterklaas en zwarte piet jij bent de racist niet ik dit feest is voor mij een traditie en jij heb weer andere tradities hoor je mij niet over dus fijne avond en ik hoop dat het weer snel december is. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 12. (2015, 25 april). Veel donkere mensen vinden Zwarte Piet helemaal niet beledigend, dus gewoon zo laten! [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 13. (2014, 17 oktober). Ik ben op Aruba en hier vinden ze dat we gek zijn. Piet is zwart punt. Discriminatie? Gelul.

..... En dat komt van de localen... [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 14. (2014, 17 oktober). Woon zelf niet meer in Nederland, maar ben er wel opgegroeid. Nooit begrepen waarom Zwarte Piet racistisch over zou komen op mensen, maar zelfs als dat zo zou zijn dan respecteer je wel de diepgewortelde tradities van het land waar je woont. De acties van Quincy Gario werken polarisering in de hand, en hebben het ertoe gebracht dat de meeste Pietenfans, zoals ikzelf, ook geen debat over het uiterlijk van Zwarte Piet meer aan willen gaan en niet meer tot concessies bereid zijn. De volgende keer dat ik Nederland bezoek dan ga ik aangifte doen tegen Quincy Gario en zijn groep vanwege laster. Ik, en vele andere Nederlanders die niets anders doen dan gewoon hechten aan een

traditie waar ze mee zijn groot gebracht, hoeven teksten als 'Zwarte Piet is racisme' niet te accepteren. Mensen met een ander kleurtje zijn altijd welkom geweest in Nederland en ons landje heeft heel veel tradities van andere culturen geaccepteerd. Ik roep alle medestanders van Zwarte Piet op eveneens aangifte te doen vanwege laster. Genoeg is genoeg. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 15. (2014, 17 oktober). In spanje lopen mensen rond met pasen met kappen op die lijken op die van de kkk.... en niemand die erover zeurt... waarom?? Omdat het niks te maken heeft met de kkk maar met traditie... in india staan honderden tempels met "hakenkruizen"....waarom?? Omdat het niets te maken heeft met de oorlog....in nederland hebben we een feest dat sinterklaasfeest heet.... er lopen zwarte pieten rond die snoepjes uit delen en voor mij als hollander is dit een van de mooiste en leukste feesten van het jaar!!! De mensen die zich op zijn teentjes voelen getrappt zijn mensen die eens na zouden moeten denken.... dit feest heeft niks met een nare bijmaak te maken... niks met racisme te maken. Maar met cultuur. En in nederland moeten we ook eens gewoon doen wat traditie is.... sinterklaasfeest vieren zoals het hoort..... [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 16. (2014, 17 oktober). Wanneer stopt dat gezeik toch eens???? Ik als in Nederland wonende Hongaar zeg: heb je er wat op tegen? Donder dan op uit Nederland!!! Zwarte Piet is geen racistisch iets, maar 'zwart' als symbool dat 'ie door de schoorstenen gaat. De roe? Om de schoorsteen te reinigen! Geitenwollensokkenfiguren! Blijf van deze onschuldige traditie af!!! [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 17. (2014, 2 juli). Als er iemand is die problemen heeft met ons nationaal kinderfeest moet hij of zij maar ergens heen gaan waar ze dat feest niet hebben. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 18. (2014, 12 juni). Wij moeten hier alles aanpassen aan andere culturen waarom moeten ze dit van de kinderen gaan afpakken tis een kinderfeest! Kom op zeg! [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 19. (2014, 12 juni). Op de nederlandse antillen loopt ook witte klaas ...en zwarte pieten ...ooit iets over gehoord ? In Nederland kunnen we alleen zeuren over niet belangrijke dingen dan staan we allemaal te schreeuwen , maar als het om politiek en ons eten gaat lig je mooi alleen in de goot met je kinderen dood te gaan ...ik zou zeggen kap met onnodige discussies laat wat een feest is een feest blijven en ga zeuren over belangrijkere dingen in het leven !!! [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 20. (2014, 12 juni). Je zal altijd mensen hebben die tegen zijn. maar zwarte piet is zwart door de roet van schoorstenen, we zingen het zelfs in de liedjes. Ieder kind weet dat de piet door schoorstenen gaat. Het gaat dus om de kortzichtige en bekrompen geest van de klagers die er iets negatiefs in zien. Laten we dan maar niet over de kerstman en zijn kinderarbeid (elven die hem helpen) beginnen want dan is het hek van de dam... [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 21. (2014, 12 juni). Als die " zeikerds" hun zin gaan krijgen hebben ze daarna vast wel weer wat anders te zeiken. Iedereen is opgegroeid met het sinterklaasfeest zoals het nu is. Er is niks mooiers dan al die blijde en verwachtingsvolle gezichten van onze kinderen te zien. Laat het alsjeblieft zo en heb respect voor dit eeuwenoude prachtige kinder feest! [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 22. (2015, 17 juni). Dus om de lijn door te trekken, of beter gezegd de ketenen te doorbreken, is aangifte doen wat ook ik ga doen tegen die raciale karikatuur, ZP geheten. [Facebookstatusupdate]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 23. (2015, 1 juni). Sinterklaas is in vele landen gekrimeerd of begraven. Maar net als het einde van de slavernij in 1863 kan de bekrompen geest van vele witte nederlander het niet zo goed bijbenen en hebben een groot deel van de witte nederlanders decenia's lang de slavernij voortgezet.. Wij strijders tegen deze onrecht jegen de nazaten van de op barbare wijzen misbruikte slaven zetten de strijd voort . De totale wereld bevolking moet deze idioten financieel heelveel pijn doen, raken waar het echt pijn doet. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 24. (2015, 5 juni). Dat slavernij en 1863 is afgeschaft is een handig gegeven omdat het een nummer is, maar politiek staat ver van maatschappij.

Dat slavernij afgeschaft is wil niet zeggen dat de problemen voor afro's weg waren, 100 jaar later hadden afro's nog steeds te maken met zware rascisme, in amerika, maar ook in europese landen als nederland [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 25. (2015, 8 juni). Als hij zo fictief is dus niet bestaat, waarom vindt je het zo belangrijk dat je kinderen,voordat ze goed en wel kunnen lopen, elk jaar dit fictief personage door de strot geduwd krijgen,voor kleine kinderen is iedereen een echt persoon,nee hoor,veel van jullie vinden het belangrijk dat jullie kinderen zo vroeg als mogelijk een bepaalde perceptie van het leven krijgen en de rol die ze als beste in dat leven moeten vervullen,waarom moet ik als kleuter,elk jaar zien,dat iemand die op mijn vader probeert te lijken,belachelijk loopt te doen,met een zak pepernoten? Terwijl andere kinderen hun vader elk jaar als goedheilig man zien verschijnen,die dit alles mogelijk maakt,en eeuwig de baas is over dat leger oerdomme "negers"? Dat is de belangrijkste boodschap van het hele Sint en Piet feest. Daarom wordt er door volwassenen, die duidelijk in hun kindertijd zijn blijven hangen,groepen opgericht en petitie opgesteld,om deze fictieve schertsfiguur te kunnen behouden.[Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 26. (2015, 11 juni). Ik maak me druk om een witte vent die zich zwart verft omdat het er niet uit ziet. ook maak ik me druk omdat mijn kinderen veel hinder hebben ondervonden toen ze nog klein waren door het racisme en de zogenaamd lollige opmerkingen. ik maak me druk om de tranen in de ogen van donkere kindjes die er mee gepest worden. zoals mijn kids vroeger.nu hoeft je het natuurlijk niet meer te proberen m'n kids ermee te vergelijken want m'n zoon maakt je af. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 27. (2015, 4 juni). Er zijn goede en slechte tradities, en over de eeuwen heen zijn er in dit land al vele slechte afgeschaft of aangepast en dat is altijd met veel tumult geweest, zo ook nu met zwarte piet. Maar vrees niet ook Pietje zal langzaam verdwijnen daar ontkomt niemand aan dus relax, zwarte piet verdwijnt gewoon als je het nou wil of niet. Mensen kwetsen is ongehoord en barbaars. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <http://www.facebook.com/pietitie2013>

Anoniem 28. (2015, 14 mei). In de twintigste eeuw waren zwarte pieten gewoon wit. Dus het is helemaal geen traditie. En zoals dee wie zegt dit is ook MIJN land. Ik ben hier geboren en ik blijf hier dus als je van me af wil verhuis jij maar. Achterlijke denkers zoals sebastiaan zorgen er voor dat er geen vooruitgang is in dit land. En je geeft aan dat t geen racisme is. Ben jij ooit opgepakt door een arrestatie team omdat je fuck alle moslims of zwarten of wat dan ook zei? Nee he? Ik toevallig wel toen ik fuck wilders zei. Dat noem ik racisme. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 29. (2015, 25 april). Ja en wie vinden Zwarte piet niet beledigend? Het blanke Nederlandse volk. Blanke mensen kunnen toch niet bepalen wat beledigend is voor donkere mensen? Ik kan als heteroseksueel toch ook niet bepalen wat beledigende opmerkingen zijn voor een homoseksueel? Zo krom. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 30. (2015, 27 april). Mensen die een kleine aanpassing weigeren alsof hun leven ervan afhangt en denken dat een raciale karikatuur acceptabel is in de wereld en dat met hand en tand verdedigen, zijn niet echt expert op gebied van volwassenheid [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 31. (2014, 18 oktober). Het recht om een minderheid te kwetsen wordt in een beschaafde democratie niet bij meerderheid van stemmen beslist [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 32. (2014, 20 oktober). Zwart/ bruin? van de schoorsteen. Rode lippen? Van de schoorsteen! Krullenkop? Van de schoorsteen! Gouden oorringen? Van de schoorsteen! Vreemde/zwarte suinaams accent? Van de schoorsteen! Een beetje dom? Van de schoorsteen! Lekker lenig en jolig? Van de schoorsteen! Witte kraag? Van de schoorsteen! Uiterlijk en klederdracht? Van een huis/kindslaaf! [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 33. (2014, 25 oktober). Tja, alleen aan jezelf blijven denken en het worst vinden dat het veel Nederlanders kwetst klinkt niet echt als het gedrag van echte Nederlanders. Kan het ook anders? [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 34. (2014, 18 december). Dat hele sinterklaasfeest geeft blanke de kans om zwarte mensen te beledigen zonder een nare gevoel te krijgen dat ze racistische opmerking maken. ZWARTE PIET IS RACISME! [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 35. (2014, 15 december). Wij zijn een lidstaat van de EU, in de EU wil men een debat over racisme binnen de lidstaten, dus hoezo 'moet de EU dit niet gaan beoordelen'? [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 36. (2014, 10 december). Goed zo. Laat heel Europa maar zien hoe belachelijk deze racistische Nederlandse traditie is. Langzaam maar zeker komen we er wel. Nederland zet zich wederom voor schut! [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 37. (2014, 12 december). Door mensen als Pascal, en vooral het onbegrip en gebrek aan inlevingsvermogen dat zij tentoon spreiden, duurt deze discussie veel langer dan zou hoeven. Neem je medemens eens serieus ipv ze direct als huilebalkjes weg te zetten en te beslissen wat zij belangrijk zouden moeten vinden. Zwarte Piet is een raciale karikatuur en niet meer van deze tijd. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 38. (2014, 8 december). Onzin Bruno en je valt in herhaling en bent niet ingegaan op eerdere tegenwerpingen. De slavenhandel is in 1860 afgeschaft, dus als je een beetje kunt rekenen. Ga strijden voor de mensen die volgens jou als slaven in Nederland de straat vegen, niemand houdt je tegen. Feestjes worden niet verpest. Dat doen ze zelf door tegen alles in vast te houden aan een racistische karikatuur. Je hoeft dus geen nieuw feestje te bedenken, hoor. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 39. (2015, 28 augustus). Discriminatie is niet gezond voor een samenleving. Zwarte piet is een symbool en betekenisvorm van onderdrukking en discriminatie die in stand wordt gehouden door het sinterklaasfeest. Of je verwijdt dat symbool, of je doet aan positieve discriminatie of politieke correctheid om dat symbool en betekenisvorm te veranderen van het negatieve naar het positieve. Wat wij willen is gewoon alle twijfel voor opvattingen van discriminatie in de samenleving in wat voor vorm dan ook voorkomen. Het is eigenlijk een nieuw klimaat creëren waar de risico van discriminatie verkleint en verminderd wordt. Het is risicomanagement voor verkeerde opvattingen (discriminatie). [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 40. (2014, 26 november). Heel goed gezegd. Ton van der Kroon. Met m'n 51 jaar ben ik heel bewust van datgene dat ik van mijn voorouders heb "geërfd" m.b.t. de slavernij, dat alles is niet mooi en het speelt nog steeds. De blanke Nederlanders, voorstanders van ZP, leiden aan "self entitlement" ze denken het recht te hebben om zwarten te bespotten, eigenlijk zijn wij geen mensen in hun ogen. Een hond zou meer empathie kunnen opwekken. Aan de ene kant moeten de blanken naar hun schaduwkant kijken en verwerken. Maar aan de andere kant moeten wij zwarten deze openstaande wond, de voortgaande trauma die de slavernij voor ons nog steeds is, zien te verwerken. Het afschaffen van Zwarte Piet zou een begin kunnen zijn bij dit verwerkingsproces. En de Nederlandse overheid zou hieraan actief moeten werken. Beter laat dan nooit. Een standbeeld in het Oosterpark is niet genoeg. Er moet veel werk plaats vinden wat betreft de scholing van de blanke onwetende Nederlander. Je moet je toch afvragen hoe het komt dat heel veel blanken over de hele wereld inzien dat Zwarte Piet racistisch is en de overmeerderheid van blanke Nederlanders dit niet inzien. Zoveel domheid is gênant!! Vooral nu dat blijkt dat 97% van Nederlanders voor ZP zijn (wat mij betreft zijn 97% Nederlanders racistisch). [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van <https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 41. (2014, 19 november). Iedereen lult maar over de geschiedenis achter zwarte piet maar dat is eigenlijk irrelevant. Het feit blijft gewoon dat er elk jaar weer witte mensen zich schminken en opmaken als creool (misschien zonder dat ze het doorhebben, al geloof ik daar niks van) compleet met kroeshaar en rode lippen en oorbellen, en dat kwetst veel creoolse mensen gewoon. Punt uit! Mensen ondervinden er last van doordat ze bijvoorbeeld uitgemaakt worden voor zwarte piet door hun klasgenootjes of door collegas op hun werk. En gezien de racistische onderbuik gevoelens die tot uiting zijn gekomen online kan je al afleiden dat veel creolen in onze samenleving sowieso al de hele tijd op hun hoede zijn. Op je teentjes lopen Want een misstap en je mag "terug aan de ketting" of "oprotten naar je eigen land". En deze generatie heeft daar gewoon genoeg van nu! Zo genoeg dat ze ertegen in opstand komen en je ziet dat veel mensen uit andere landen daar ook zo over denken. Dan kunnen jullie wel met allemaal historische prietpraat komen maar het gaat niet ophouden tot de zwarte schmink, de afro, de rode lippen en de oorbellen verdwenen zijn!

[Facebookstatus update]. Geraadpleegd van
<https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>

Anoniem 42. (2014, 18 november). Helemaal gelijk!!!! Tyrese, helaas lijkt het alsof het grootste deel nederlandse mensen een traditie belangrijker vind dan dat mensen pijn ondervinden op een racistische manier. [Facebookstatus update]. Geraadpleegd van
<https://www.facebook.com/zwartepietisblackface/>